

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Markus Neuding

Idrottens spelaravtal – Särskilt om avtalstolkning

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Ola Svensson

Termin för examen: VT 2014

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	5
FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	8
1.2 Bakgrund	8
1.3 Syfte och frågeställningar	9
1.4 Avgränsningar	10
1.5 Metod och material	12
1.6 Disposition	13
2. IDROTТАVTALENS KONTEXT OCH BAKGRUND	15
2.1 Bakgrund till det idrottsjuridiska rättsområdet	15
2.2 Prövning av andra idrottsjuridiska rättsfrågor i allmän domstol	17
2.3 EU och idrotten	19
2.4 Något om idrottsorganisationens uppbyggnad	20
2.4.1 Fotbollens organisation som exempel	21
2.5 Angloamerikansk påverkan inom sportbranschen	23
3 AVTALSTOLKNING	27
3.1 Svenska tolkningsregler	27
3.1.1 Partsorienterad tolkning	27
3.1.2 Objektiverad tolkning	28
3.1.2.1 Språkinriktad tolkning	28
3.1.2.2 Systeminriktad tolkning	28
3.1.2.3 Norminriktad tolkning	28
3.1.2.4 Ändamålsinriktad tolkning	29
3.1.2.5 Skälighetsinriktad tolkning	29
3.1.2.6 Något om oklarhetsregeln	29
3.2 Något om 36 § AvtL samt förutsättningsläran	30
3.3 Angloamerikansk avtalstolkning	31
3.4 Boilerplateklausulers användning och rättsverkningar	32

3.5	Särskilt om avtalstolkning inom sportbranschen	34
3.5.1	Inledning	34
3.5.2	Ytterligare om avtalstolkning i relation till sportbranschen	36
3.5.3	Skiljedomsklausulers tillämpning inom sportbranschen	38
3.5.4	Något om förutsättningslärans tillämpning inom sportbranschen	39
4	TOLKNING OCH BAKGRUND TILL NÅGRA AV SPELARAVTALETS MERA CENTRALA KLAUSULER	42
4.1	Spelaravtalets konstruktion och grundläggande utgångspunkter	42
4.1.1	Interimistiska förbud och angloamerikanska förtursavgörande	45
4.2	Jurisdiktion och lagvalsklausuler	47
4.3	Skadestånd vid kontraktsbrott – vitesklausuler	50
4.3.1	Tränaravtalet	52
4.3.2	Vitesklausulers användning och tillämplighet	53
4.4	Klausuler rörande förtida avbrytande av anställningsavtal	55
4.5	Spelaravtalets formkrav samt bedömning vid culpa in contrahendo	56
4.6	Standard Players Contact	57
4.6.1	Speciality clauses, terminations och remedies	58
5	SAMMANFATTANDE KONKLUTIONER	61
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	64
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	70

Summary

This thesis focuses on player's contracts, and in particular the interpretation of such contracts. In order to deepen the understanding of the background and context of the player's contracts, this thesis will treat sports law as an international phenomenon. With the internationalisation in consideration, there will be a comparison between Swedish and Anglo-American law, and also further discussions on Anglo-American influence within the line of sports in general, and regarding Swedish actors in particular.

For the participants in the sporting field, the right to autonomy has always been substantial. The result being that the sporting field, perhaps even more than usual, has a far reaching freedom of contract. In an attempt to preserve its autonomy, the sporting bodies have created their own courts. Furthermore, the participants in the sporting field have the possibility to, in most cases, appeal a decision made by such sporting body to the court of arbitration for sports, CAS.

With special regard to the considerable export of Swedish players and participants in the sporting field, an additional aim with this thesis is to deepen the understanding of the complicated conditions that Swedish actors within the field should be aware of in any contractual relations with foreign parties. This applies in particular to Swedish parties who intend to act in the Anglo-American market.

Finally in this thesis, some of the more central clauses that should be dealt with within a player's contract will be further narrated and explained.

The fact that the sporting bodies own courts, the arbitration court CAS, and in some cases general courts, have jurisdiction to deal with questions related to sports law gives the effect that clauses dealing with jurisdiction and the choice of law is of central importance in a player's contract. As such it will be discussed further in the thesis. The importance of these clauses is highlighted by the fact that most sales of players occur between associations in different countries.

The fact that the trade of a player is rather dealt with as a trade of the player's registration, creates a peculiar situation with regards to a contract breach. Therefore another clause that will be discussed in greater depth is the imposition of a contractual fine.

Since a player's contract is regarded as an employment contract, it is of great importance to regulate questions concerning, amongst other subjects, the terms for termination of a player's contract, and in particular causes besides LAS that gives this effect. Furthermore questions regarding the employers' responsibility for rehabilitation and reassignments is of central importance. Therefore this type of clauses will be further narrated.

Besides the regulation of these clauses, questions regarding the calculation of damages, form prescribed by law and culpa in contrahendo has been discussed in greater depth. Finally the importance of the standard player's contract that exists in the Anglo-American sport leagues will be further narrated.

Sammanfattning

Denna uppsats fokuserar på idrottens spelaravtal och inriktar sig särskilt på dess avtalstolkning. För en djupare förståelse kring spelaravtalets bakgrund och kontext behandlar uppsatsen idrottsjuridiken som ett internationellt fenomen. Med detta i beaktande sker en betydande jämförelse mellan svensk och angloamerikansk rätt, men även en fördjupning kring angloamerikansk påverkan inom ramen för sportbranschen i stort, och för svenska aktörer i synnerhet.

För idrottens aktörer har i alla tider självbestämmanderätten varit långtgående. Effekten härav är att idrottens område, kanske än mer än sedvanligt, styrs av en mycket omfattande avtalsfrihet. I försök att bibehålla sin självständighet har idrottsorganisationer skapat egna domstolsinstanser. Aktörerna har även en möjlighet att, i de flesta fall, överklaga sportorganisationers beslut till idrottens skiljedomstol för sport, CAS.

Med beaktande av den stora export som sker av svenska spelare och aktörer inom sportens område är ytterligare ett grundläggande mål med denna uppsats att ge en djupare förståelse för de komplicerade förhållande som svenska aktörer inom sportbranschen bör vara medvetna om vid alla avtalsförhållande med utländska parter. Särskilt gäller detta för svenska aktörer som ämnar agera på den angloamerikanska marknaden.

Slutligen kommer uppsatsen redogöra och fördjupa kring några av de mera centrala klausuler som bör behandlas inom ramen för ett spelaravtal.

Att idrottsorganisationers egna domstolar, skiljedomstolen CAS, samt i vissa fall allmän domstol, innehar jurisdiktion att behandla idrottsjuridiska frågor innebär att jurisdiktions- och lagvalsklausuler är av central betydelse i ett spelaravtal. Med denna internationalisering i beaktande fördjupas därför kring sådana klausuler. Klausulernas relevans tydliggörs särskilt med beaktande av att försäljning av spelare ofta sker mellan föreningar i olika länder.

Att köp och försäljning av spelare snarare behandlas som handel med spelarens registrering skapar en säregen situation gällande kontraktsbrott, varför en annan klausul som behandlas är vitesklausulen.

Eftersom ett spelaravtal dessutom behandlas som ett anställningsavtal är det viktigt att i avtalet reglera frågor om bl.a. hävningsgrunder, och då särskilt grunder utanför LAS. Vidare måste frågor om arbetsgivarens rehabiliteringsansvar och omplaceringsskyldighet utredas inom ramen för kontraktet. Med anledning härav fördjupas också kring denna typ av regleringar.

I övrigt har frågor om skadeståndsberäkning, formkrav och culpa in contrahendo ansetts behöva fördjupas ytterligare kring. Avslutningsvis fördjupas kring betydelsen av de standardavtal som återfinns för spelare i de angloamerikanska ligorna.

Förord

Med detta sista arbete lider fyra och ett halvt underbara år mot sitt slut. Tillsammans med slutförandet uppkommer också en gnagande insikt om att min tid som student snart för alltid är över. När jag nu lämnar in denna uppsats gör jag det med ett särskilt stort tack till alla dem som betytt så mycket för mig under mina år som juridikstudent.

Särskilt stort tack riktas av självklara skäl till min fantastiska familj för obevekligt stöd och konstant intresse. För att ni alltid funnits där för mig vill jag uttrycka min eviga uppskattning.

Till mina mor- och farföräldrar riktas också speciellt varma tankar denna dag. Jag hoppas att jag gjort er stolta.

Även till såväl nya som gamla vänner vill jag rikta ett tack för tiden, och då kanske främst för alla trevliga pauser från studierna.

Ett stort tack ska även riktas till min handledare Ola Svensson för värdefulla råd och synpunkter. Även till alla spelare och idrottsklubbar som låtit mig ta del av kontrakt vill jag rikta min tacksamhet.

Sist men inte minst vill jag tacka min fullkomligt bedårande sambo Jonna Kron som stått ut med juridikböcker i snart vartenda vrå under en alltför lång tid. Du är min klippa. Vad tråkigt allt skulle vara utan dig!

Lund, den 25 maj 2014,

Markus Neuding

Förkortningar

AD	Arbetsdomstolen
AvtL	Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
CAS	Court of Arbitration for Sport
EKMR	Lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
EU	Europeiska Unionen
FIFA	Fédération Internationale de Football Association
HD	Högsta domstolen
IAAF	International Association of Athletics Federations
LAS	Lag (1982:80) om anställningsskydd
MBL	Lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet
NBA	National Basketball Association
NFL	National Football League
NHL	National Hockey League
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
PECL	Principles of European Contract Law
PFA	Professional Footballers' Association
PL	Patentlag (1967:837)
Prop.	Proposition
RF	Riksidrottsförbundet
SPC	Standard Player's Contract

Svff	Svenska fotbollsförbundet
SvIJF	Svensk idrottsjuridisk förening
SvjT	Svensk juristtidning
UNIDROIT Principles	Unidroit Principles of International Commercial Contracts
UEFA	Union of European Football Associations
WBO	World Boxing Organization

1 Inledning

Med denna uppsats önskar jag ge läsaren en djupare förståelse för den säregna problematik som kan komma att uppstå vid avtalsförhållande i sportsammanhang. I stor utsträckning kommer jag utgå från fotbollens organisation och låta denna representera idrottsjuridikens rättsområde som helhet.

Då idrottsjuridiken är ett, inom litteraturen, i stort outrett område är uppsatsens främsta mål att tydliggöra och problematisera kring de frågor som aktörerna inom branschen måste vara medvetna om, samt att ge en bredare förståelse för idrottsjuridiken som helhet. Främst gäller detta spelaravtalens tolkning, kontext och problematik. Med anledning härav kommer en mer grundläggande genomgång av det något särpräglade rättsläget inom idrottsjuridiken att redogöras för.

Med beaktande av den stora export som sker av svenska spelare och aktörer till den angloamerikanske marknaden inom sportens område, är ytterligare ett grundläggande mål med denna uppsats att ge en djupare förståelse för de komplicerade förhållande som svenska aktörer bör vara medvetna om. Särskilt gäller detta för svenska aktörer som ämnar agera på den angloamerikanska marknaden. Även här kommer tonvikt ligga på rättsläget, angloamerikansk påverkan, boilerplateklausuler samt avtalstolkning och avtalens problematik och kontext. I tillämpliga delar kommer även skillnader i den svenska och angloamerikanska rätten att lyftas fram.

Med önskan om att ge läsaren en bättre överblick kring rättsläget, viktig praxis samt den problematik som återfinns inom sportbranschen kommer de svenska och angloamerikanska rättsreglerna och avgörandena i stort att under uppsatsen gås vävas samman och ses som en helhet, annat än när motsatsen särskilt specificeras. Anledningen till detta upplägg är en förhoppning om att påvisa idrottsjuridiken som ett internationellt fenomen. I detta hänseende är fotbollens organisation särskilt tacksam då FIFA:s avtalsregler i stort motsvarar de svenska principerna i speciell- och allmän avtalsrätt.¹

1.2 Bakgrund

Något som är särskilt utmärkande för sportbranschen är bristen på lagreglering samt lagstiftarens uttryckliga vilja att låta området styras av de deltagande aktörerna.² Idrottens värld, och framförallt rättsprövning, har i princip ansetts vara särskilt förbehållen idrottsrörelsen självt. En materiell

¹ För en djupare jämförelse mellan FIFA:s regler och svensk avtalsrätt se särskilt Backman, J., *Fotbollens avtalsstabilitet – en teoretisk reflektion*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 14, 2009, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2009, s. 19 – 31. Gällande begreppen speciell och allmän avtalsrätt, se Ramberg, J., och Ramberg, C., *Allmän avtalsrätt*, åttonde upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2011.

² Jfr. NJA 2001 s. 511.

prövning vid allmän domstol av idrottens rättsfrågor har därför traditionellt sett inte ansetts vara möjlig.³

Svensk kommersiell rätt har vidare kommit att, i allt högre grad, influeras och påverkas av det angloamerikanska sättet att föra förhandlingar kring samt skriva kontrakt.⁴ Detta har även kommit att bli fallet gällande rent inhemska förhållanden.⁵ Oaktat det faktum att de flesta av världens mest verksamma och globala advokatbyråer återfinns i England och USA,⁶ så är detta särskilt fallet för idrottsorganisationer, agentfirmor samt idrottsbranschens aktörer i stort. Det angloamerikanska sättet att skriva kontrakt har därför fått särskilt stor genomslagskraft inom sportens värld.

Den ofta uttömmande reglering som utmärker de angloamerikanska kontrakten har lett till långtgående avtalsregleringar även inom sportbranschen. Faktum kvarstår dock att bakgrunden till många klausuler ofta kan vara svårbegriplig för de svenska aktörerna. På ett område som nästan uteslutande bygger på en avtalsrättslig konstruktion är det därför av stor vikt för parterna att förstå spelaravtalets klausuler samt deras bakgrund. Vidare är det av vikt att förstå områdets något speciella rättsläge. Av särskild betydelse är att branschens aktörer förstår den tolkning av avtal som kan komma att göras vid tvist.

1.3 Syfte och frågeställningar

Som tidigare nämnts behandlar denna uppsats ett område som inom svensk rätt i det närmaste inte har behandlats förut. Trots att idrottsjuridiken är ett växande område med substantiell ekonomisk framgång och ett stort antal deltagare finns ännu inget arbete som syftar till att tydliggöra de avtalsförhållanden och klausuler som en aktör inom branschen måste ha förståelse för. Huvudsyftet med denna uppsats har, med ovanstående i beaktande, varit att utreda kring de frågor som aktörerna i branschen måste vara medvetna om, och även konsekvenserna av brist på sådan förståelse.

Ett tillvägagångssätt av förevarande slag innebär att uppsatsen kommer söka täcka in ett brett område, vilket till viss del begränsar möjligheterna till djupare analys inom vissa frågor.

Således kan sägas att uppsats ska utreda den särskilda problematik som återfinns vid avtalsförhållanden inom sportbranschen. Främst är utredningen inriktad på spelaravtalens bakgrund och kontext, eventuella problematik och konstruktion samt avtalstolkning, men även mest centrala klausuler.

³ Jfr NJA 1990 s. 687, samt de skiljaktiga rådmännens uppfattning i NJA 2001 s. 511.

⁴ Lars Edlund, *Boilerplate på svenska*, Svensk Juristtidning, 2001 s. 172 och Stefan Lindskog, *Förhandlingsspelet*, Norstedts Förlag, Göteborg, 1989, s. 191. Se även Ulf Bernitz, *Standardavtalsrätt*, åttonde upplagan, Norstedts Juridik, Vällingby, 2013, s. 40.

⁵ Edlund, s., 172 och Lindskog, s. 191. Se även Jan-Mikael Bexhed, *Anglo-amerikansk rättsimperialism och svensk avtalsskrivningstradition – några synpunkter*, Vänbok till Erland Strömbäck, Svenska Försäkringsföreningen, Stockholm, 1996 s. 44.

⁶ Bernitz, U., s. 40.

Det är vidare av vikt för framställningen att förstå det något säregna rättsläge som råder inom sportbranschen. Detta baserat på idrottsklubbar- och föreningars självbestämmanderätt samt autonomi. Då sportbranschen bygger nästan uteslutande på en avtalsrättslig konstruktion och partsautonomi är det också av stor betydelse att inom ramen för uppsatsen utreda och förklara såväl svensk som angloamerikansk avtalstolkning, samt de speciella tolkningssituationer som kan uppstå inom ramen för idrottens spelaravtal. I detta hänseende är det av vikt att lyfta fram spelaravtalets konstruktion och särskilt de klausuler som kommit att utredas djupare i praxis.

I förhållande till idrottsavtalen kommer ett särskilt syfte vara att visa på idrotten som internationellt fenomen med den betydande angloamerikanska påverkan som finns inom området.

Med utgångspunkt från det ovan nämnda, samt med beaktande av de många frågor som måste täckas in i uppsatsen, kan konstateras att följande frågeställningar har varit vägledande vid författandet:

- Vilka frågor är särskilt viktiga för parter att reglera inom ramen för ett spelaravtal?
- Vilka prejudikat och bestämmelser måste aktörer vara medvetna om vid författande av avtal inom sportbranschen?
- Vilken inverkan har avtalstolkning, branschspecifika klausuler och angloamerikansk påverkan vid avtalsförhållanden inom sportbranschen?

1.4 Avgränsningar

Även om idrottsjuridiken är föga utredd inom ramen för svensk rätt är läget annorlunda i de angloamerikanska länderna. En läsare som haft möjlighet att sätta sig in djupare i området förväntar sig därför att vissa juridiska frågor ska diskuteras inom ramen för en uppsats av förevarande slag. En viss negativ avgränsning är därmed nödvändig.

Jag vill, med ovanstående i beaktande, initialt påminna läsaren om att uppsatsen syftar till att utreda spelaravtal och särskilt avtalstolkning. Exempelvis frågor om straff- och skatterettsligt ansvar kommer därför inte att redogöras för, även om detta ofta sker inom den angloamerikanska litteraturen.

För enkelhetens skull benämns vidare idrottares arbetsgivare genomgående i denna uppsats som ”klubbar”. Om inte annat anges ska denna term anses innefatta alla andra sportorgan som kan anställa spelare. Uppsatsen behandlar främst lagsporter, och i princip har helt bortsetts ifrån de sporter som inte faller in under denna kategori vid utredningen kring spelaravtalets kärna. Individuella sporter har ändå använts i viss utsträckning för att

exemplifiera och jämföra. Det samma gäller för en kortare jämförelse med tränaravtalet.

Intentionen med arbetet är vidare inte att ge en uttömmande utredning kring alla de påföljder som kan uppstå mellan parter vid kontraktsbrott. Istället syftar arbetet till att ge en djupare förståelse för de påföljder som är i synnerhet betydelsefulla vid idrottsjuridiska tvister. Samma tillvägagångssätt gäller kontrakten mellan parterna, där arbetet inte aspirerar på att ge underlag för alla de frågor som borde regleras i avtal, utan snarare förståelse för de viktigaste frågorna, och vad rättsverkningarna kring dessa kan komma bli.

Arbetet syftar inte heller till att ge en utförlig förklaring och uppdelning kring skillnader i engelsk och amerikansk rätt, utan kommer i stora delar att behandla dessa som ”angloamerikansk” rätt.

En ambition har funnits att inte tynga ner uppsatsen med aspekter som inte är direkt relevanta för att förstå spelaravtalets kontext, bakgrund, avtalstolkning och dess vitala klausuler. Med detta i beaktande behandlas inte spelarkontraktets konstruktion och sammansättning uttömmande, utan snarare läggs tyngdpunkt vid de frågor som kommit att i praxis bli tvistiga. Fördelen med detta förfarande anser jag vara att mer utrymme lämnas åt att tydliggöra och problematisera kring de frågor som idrottbranschens aktörer i stort måste känna till och förstå.

Då arbetet fokuserar på dagens rättsläge intar framställningen i stort ingen historisk bakgrund till framväxten av varken idrottsbranschen i stort eller dess spelaravtal. Ett visst undantag görs i detta hänseende för förståelsen kring varför angloamerikansk rätt fått en så stark ställning vid globaliseringen av sport, samt vid fördjupning kring EU:s syn på idrotten och dess samhällspåverkan.

Trots att bl.a. EU-kommissionen påpekat just betydelsen av idrottens samhällspåverkan vill jag erinra om att uppsatsen syftar till att enbart utreda juridiska frågor, och alltså inte syftar till djupare förståelse kring varken samhällelig påverkan eller övriga ekonomiska aspekter.

Avslutningsvis ska det påpekas att uppsatsen inte heltäckande reglerar alla de rättsområden som omfattas av ett spelaravtal. Exempelvis relevant arbetsrätt redogörs för, men fördjupas inte kring. Immaterialrättsliga aspekter är av stor betydelse vid författande av ett spelaravtal. Immaterialrättsliga frågor tycks trots detta inte ha lett till några praktiska problem, och därför har jag valt att inte fördjupa mig ytterligare kring deras påverkan på ett spelaravtal. Med detta i beaktande vill jag återigen påminna läsaren om att ämnet för uppsatsen är spelaravtal och särskilt tolkningen av dessa.

1.5 Metod och material

Inom ramen för denna uppsats har jag, förutom den hänvisade litteraturen, tagit del av ett 50-tal kontrakt inom sportbranschen. De kontrakt jag tagit del av har konstruerats för fotboll, ishockey och volleyboll. De ishockeykontrakt jag har granskat har varierat från enkla kontrakt för spel i division 2 i Sverige till mer komplicerade kontrakt för spel i NHL. Jag har även lagt stor vikt vid de svenska kollektivavtal som finns för spelare i elitserien⁷ samt de kollektivavtal som finns för spelare i NHL. Vad gäller volleyboll har kontrakt från svenska högsta ligan granskats, men även för de högsta divisionerna i Tyskland och Belgien. Vidare har ett flertal fotbollskontrakt för spel i allsvenskan granskats, men även för engelska högsta ligan. Avslutningsvis har det svenska nu gällande kollektivavtalet för spel i de högsta divisionerna inom svensk fotboll granskats.

I förhållande till dessa kontrakt ska påpekas att alla utom kollektivavtalen innehåller sekretessklausuler och att jag därför inte kan återge dem inom ramen för denna uppsats. Dessa kontrakt har oaktat sekretessen varit av stor vikt för framställningen då dem givit mig en djupare förståelse för spelaravtalens utformning, och även vilka klausuler som ofta uttömmande regleras inom ramen för avtalet. Spelaravtalen har på så sätt stort påverkat mitt val gällande vilka klausuler som fördjupats kring.

Mitt val av dessa klausuler kan tyckas subjektiv. Samtidigt vill jag påpeka att mitt val av klausuler bygger på vilka frågor som gett upphov till särskilda och ofta återkommande problem i praxis. Därutöver är dessa klausuler som jag, genom att studera ett stort antal spelarkontrakt, slutit mig till sällan är på ett tillfredställande sätt reglerade i avtalen. I de fall då de regleras görs detta ofta utan en förståelse för varför reglering bör ske. Vidare vill jag påpeka att urvalet av klausuler även är hämtad från de problem som diskuterats i litteraturen. Vilka frågor som blivit föremål för tvister i såväl allmän domstol som skiljedomstol och sportens egna organ har vägt lika tungt som litteraturen och min egen åsikt då urvalet gjorts.

I uppsatsskrivandet har i övrigt använts den traditionella rättsdogmatiska metoden för att uppnå de ovan angivna syftena med denna uppsats. Det främsta syftet med denna metod är att systematisera och tolka gällande rätt, samt att presentera rättssystemet som ett nätverk bestående av normer angivna som huvudregler och undantag.⁸

Ett visst inslag av de lege ferende referat förekommer även under uppsatsens gång. Ett sådant förfarande får anses inrymmas i den

⁷ Även om Elitserien numera bytt namn till Swedish Hockey League kommer jag i uppsatsen att använda mig av namnet ”elitserien”, eftersom kollektivavtalet mellan parterna fortfarande bär detta namn.

⁸ Peczenik, A., *Vad är rätt? – Om demokrati, rättssäkerhet, etik och juridisk argumentation*, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 1995. s. 312.

rättsdogmatiska metoden.⁹ Om inte annat anges vill jag särskilt påpeka att detta är mina egna åsikter och analyser.

Rättskälleläran är vidare av stor betydelse vid användandet av den rättsdogmatiska metoden och har som sådan kommit att få stor inverkan på arbetet. Denna lära syftar till att inbördes rangordna de källor som ska användas för att besvara uppsatsens frågeställningar.¹⁰ Således har lag, förarbeten, rättspraxis och doktrin, men även spelarkontrakten, kommit att i stort styra utformningen av denna uppsats.

Idrottsjuridiken som sådan är i högre grad utredd inom ramen för angloamerikansk rätt, varför fokus i litteraturen i stor legat på böcker författade av författare från dessa länder. Trots detta skrivs med jämna mellanrum artiklar med fokus att utreda vissa särskilda idrottsjuridiska frågeställningar inom ramen för svensk litteratur. Dessa artiklar är ofta författade av domare, yrkesverksamma advokater eller förbundsjurister. Dessa artiklars praktiska anknytning har gjort dem mycket angelägna att utreda inom ramen för denna uppsats och finns i de flesta fall samlade i Idrottsjuridisk Skriftserie från respektive årtal. I övrigt är litteratur skriven av universitetsadjunkt Jyri Backman med Fil. Lic. i idrottsvetenskap av stor betydelse för att förstå det idrottsjuridiska området och har därför givits stort utrymme i denna uppsats.

Uppsatsen innehåller till viss del även komparativa inslag. Vid komparativa studier är det av vikt att behandla den utländska rätten efter dess förutsättningar och att inte anta att de följer den svenska motsvarigheten.¹¹ Med rädsla för att inte korrekt kunna återge innebörden av etablerade juridiska begrepp har försök därför gjorts att i stort återge dessa begrepp på engelska.

1.6 Disposition

Kapitel 2 handlar främst om bakgrunden till idrottsjuridiken som begrepp och om områdets rättsliga bakgrund. Utöver frågor om idrottsjuridikens internationalisering, globalisering och påverkan av angloamerikansk rätt innehåller kapitlet en beskrivning kring vilka rättsfrågor som kan prövas i en allmän domstol samt vilka övriga frågor som i doktrin har ansetts, eller inte ansetts, kunna prövas av allmän domstol.

Det övergripande målet med kapitlet är att inför uppsatsens fortsatta handläggning ge läsaren en djupare förståelse för i vilken kontext och till vilken bakgrund idrottens spelaravtal författas. Med detta mål i beaktande redogörs även för idrottsklubbars autonomi, självständighet och uppbyggnad men även för EU:s syn och påverkan på sportbranschen.

⁹ Peczenik, A., s. 313.

¹⁰ Peczenik, A., *Juridikens allmänna läror I*, SvJT 2005. s. 249 och 252.

¹¹ Sandgren, C., *rättsvetenskap för uppsatsförfattare, Ämne, material, metod och argumentation*, Nordstedts Juridik AB, Stockholm 2007, s. 75 f.

I Kapitel 3 redogörs för tolkningsförfarandet vid osäkerhet kring ett avtals innebörd. Härvid företas jämförelser mellan svensk och angloamerikansk rätt vid avtalstolkning. Redogörelser för den avtalstolkning som sker inom idrottsbranschen presenteras också här. Främst riktas i denna del fokus på de svenska metoderna för avtalstolkning. Ett särskilt utrymme ges i detta hänseende till användandet av avtalslagens generalklausul samt förutsättningsläran vid avtalsförhållande inom sportbranschen.

I kapitel 4 presenteras bakgrunden och tolkningen till vad jag ansett vara de klausuler som är viktigast att inom ramen för denna uppsats lyfta fram och fördjupa sig kring. Kapitlet redogör även för vilka rättsregler som kommer att gälla vid avsaknad av mellan parterna avtalade villkor. Vidare ges en fördjupande genomgång för relevant praxis. Detta i syfte att tydliggöra hur domstolar kan komma att reglera tvistiga situationer hänförliga till dessa frågor.

I kapitlets första del ges en övergripande genomgång för spelaravtalets kontext och utformning. Därutöver problematiseras och fördjupas kring frågor om de åtgärder som ofta krävs inom sportbranschen för att nå snabba domstolsavgörande. Här sker i stort en genomgång för svensk och angloamerikansk rätt gällande interimistiska avgöranden, förklaringar samt förbud. I kapitlets sista del fördjupas kring de angloamerikanska standardavtalen för spelare. Fördjupningen i denna del är i stort utformad för att ge svenska aktörer som agerar på den angloamerikanska marknaden en djupare förståelse för kontraktens funktion och de ”specialklausuler” som ofta införlivas med dessa avtal.

Genomgående under kapitel 2, 3 och 4 låter jag en egen analys sammanvävas med texten i övrigt. Anledningen till detta förfarande är att ytterligare förstärka en målsättning om att redogöra för en stor del av de frågor som aktörer, som ämnar verka inom idrottsbranschen, bör känna till och förstå. Denna typ av analys är inte uttömmande, utan syftar till att djupare problematisera och återkoppla till vad som tidigare skrivits.

Kapitel 5 innehåller, med beaktande av den genomgående analys som redan skett, mina sammanfattande konklusioner. I denna del redogörs för de slutsatser jag anser att parter som agerar inom idrottsbranschen bör vara medvetna om. En återkoppling till uppsatsens mera central delar konkluderar slutligen detta arbete.

2. Idrottavtalens kontext och bakgrund

2.1 Bakgrund till det idrottsjuridiska rättsområdet

Inledningsvis ska påpekas att det för närvarande inte finns någon allmängiltig, akademisk definition av termen ”idrottsjuridik”.¹² Samtidigt finns ett komplext regelverk, med tillhörande praxis, på det juridiska området med inriktning på idrotten. I litteraturen synes termen idrottsjuridik ha fått följande innebörd:

- Idrottens interna normsystem.
- All lagstiftning som särskilt riktar sig mot idrotten.
- Prejudikat rörande idrottslig verksamhet.¹³

Med termen ”idrottens interna normsystem” ovan, har indelning kommit att göras i ytterligare fyra underkategorier:

- Föreningsrätt, dvs. föreningar och förbund.
- Tävlingsregler.
- Bestraffningsregler.
- Regler för civilrättslig prövning.¹⁴

För en djupare förståelse kring idrottsjuridiken är den nedersta punkten av särskild vikt, närmare bestämt den om regler för civilrättslig prövning. Här finns nämligen ett betydande undantag på föreningsrättens område gällande sådan prövning.

Idrottens karaktär som ett personligt inslag i familjelivet, baserat på synen på idrottsföreningar som ideella föreningar, ligger djupt rotad i det svenska rättssystemet. Att ens materiellt pröva en idrottsjuridisk fråga vid allmän domstol har därför som huvudregel i de flesta fall inte ansetts vara möjligt.¹⁵ Domstolarna har här kunnat stödja sig på allmänna rättsprinciper, samt att det skulle vara närmast ogörligt att finna på förhand bestämda kriterier för fall då idrottsjuridiska frågor kan materiellt prövas i allmän domstol.¹⁶

En viktig fråga är i vad mån idrottsresultaten ska slutligt bedömas av tävlingsledningen och de högre organen inom idrotten och i vad mån domstolar kan lägga sig i sådant beslut. Håstad menar att frågan erinrar om

¹² Backman, J., *Idrottsjuridik – en introduktion*, idrottsforum.org, Lund, tredje upplagan, 2008, s. 23

¹³ Jfr bl.a. Malmsten, K., *Idrottsjuridik – en teoretisk modell från en praktikers perspektiv*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 12, 2007, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2007 s. 206 – 222. samt Backman, j., 2008, s. 23.

¹⁴ Backman, J., 2008, s. 23.

¹⁵ NJA 1990 s. 687.

¹⁶ Jfr särskilt justR. Jermsten för eget votum i NJA 1990 s. 687.

arbetsrättsliga prejudikat gällande den autonomi som tillerkänns ideella föreningar. Domstol överprövar endast sådana föreningars uteslutningsbeslut då sådan uteslutning påstås strida mot föreningens stadgar, är uppenbart otillbörlig eller påstås ha företagits i strid med vissa diskrimineringsgrunder.¹⁷ På samma sätt finns vissa undantag för när allmän domstol kan uppta idrottsjuridiska frågor till prövning.

Domstolarna ställer sig dock som utgångspunkt tveksamma till värderande bedömningar av föreningsnormer.¹⁸ I SOU 1991:7 gällande sportslig och ekonomisk utveckling inom trav- och galoppsporten påpekades särskilt att den offentliga kontrollen bör minskas för att istället öka utrymmet för sportens egna interna kontroll. Ett underlag för denna självständiga hållning kring idrottens organisation återfinns i regeringsformen 2 kap. 1 § 5 p. För idrottsrörelsens del har det alltid funnits en medvetenhet om ansvaret som följt på den fria föreningsrätten. Denna rätt utgör i sig grunden för att idrotten kunnat skapa ett eget, internt, normsystem.¹⁹ Idrottsrörelsen har som utgångspunkt att själv säkra medlemmarnas rättssäkerhet. Att idrottens regelsystem utgår från grundläggande demokratiska rättsprinciper måste ses som en självklarhet.²⁰

Domstolarnas restriktiva syn på viljan att pröva idrottsjuridiska frågor har lett till en relativt sparsam praxis inom området. HD har dock numera öppnat för att låta en närmast avtalsliknande grund ligga till stöd för att kunna ta upp frågor som grundar sig i ett idrottsrättsligt förhållande. Genom att deltagare i tävling underkastar sig de för tävlingen specifika reglerna underkastar han sig även den ordning som gäller för tillämpningen av dessa regler. Detta har av HD jämförts med att deltagaren på ett avtalsliknande sätt bundit sig vid den bedömning som görs av funktionärerna.²¹ Tolkningen av villkoren i avtalet, eller idrottens regler upprätthållna av funktionärerna, kan således materiellt prövas av allmän domstol. Prövning kan ske såtillvida att tvisten hanterar rättsverkningarna av funktionärernas bedömningar. Frågan om tävlingsdomares bedömning kring om ett skott gått i mål eller inte kan således ej upptas till prövning. Istället är det den eventuella rättsföljden av en tävlingsdomares eller funktionärs beslut som kan prövas, dvs. om vissa felaktiga beslut kan leda till skadestånd eller annan påföljd. Låt vara att idrottsrörelsen i sin strävan efter suveränitet vanligen låter de olika förbunden stadga att tvister normalt inte får väckas vid allmän domstol.²²

Genom ovan nämnda lösning har HD genom att lägga avtalet till grund kommit att få jurisdiktion över flera idrottsjuridiska frågeställningar. Detta

¹⁷ Jfr. NJA 1990 s. 687, samt Håstad, T., *Lex Burka – Om jämkning av idrottsresultat*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 17, 2012, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2012 s. 94.

¹⁸ Dotevall, Rolf, *Avtalslagens tillämpning i idrottssammanhang*, i *Avtalslagen 90 år*, s. 36.

¹⁹ Malmsten, K., s. 209.

²⁰ Malmsten, K., s. 209, samt Backman J. 2008, s. 32-33.

²¹ NJA 2001 s. 511

²² Riksidrottsförbundets stadgar 2 kap. 8 §, samt Malmsten, K., s. 221.

tillvägagångssätt har senare fastslagits i annat rättsfall. HD har därmed klargjort att utgångspunkten är att beslut fattat av tredje man (tävlingssdomare och funktionärer) rörande ett rättsförhållande kan prövas med stöd av villkor i parternas avtal.²³

2.2 Prövning av andra idrottsjuridiska rättsfrågor i allmän domstol

Inom litteraturen har i efterspelet till det ökade antalet domar rörande juridiska aspekter på idrotten kommit att diskuteras hur idrotten påverkas i sitt möte med juridiken.²⁴ Åsikter har förts fram om att idrotten är i direkt behov av rättssystemets logik för att kunna hantera den ökade kommersialiseringen.²⁵

En intressant fråga som kommit att lyftas efter ett omtalat rättsfall i England är den om funktionärers ansvar. I rättsfallet, gällande en rugbymatch, rörde det sig om en spelare som blivit förlamad efter att domaren i matchen, enligt domen, hade underskridit nivån för en rimligt kompetent domare.²⁶ Den engelska domstolen ansåg således att om domaren inte hade underskridit denna, visserligen förväntade nivå, så hade kändaren i målet aldrig blivit skadad. I andra fall har rättsligt prövats ifall en klubb och dess ledare kan bli skadeståndsskyldiga efter att ha hetsat spelarna till en nivå där de spelat för tufft ("over-psyching").²⁷ Även om klubben friades i domstol väcker det intressanta frågeställningar att domstol överhuvudtaget valt att pröva frågan.²⁸

Att dom meddelats i förevarande fall har fått starka reaktioner inom litteraturen. Författare har kommit att fråga vilka andra idrottsjuridiska frågor som kan prövas i allmän domstol. I svensk doktrin märks särskilt frågan ifall Bengt "Bengan" Johansson och det svenska handbollslandslaget hade kunnat ta patent på "gurk-burken" (en särskild taktik), ifall denna hade registrerats innan den offentliggjordes.²⁹ I förhållande till detta ska särskilt nämnas att man i USA bl.a. tillåtit patentering av vissa sporter, vissa metoder för att träna katter samt en metod för att lära folk att simma.³⁰ Inom ramen för svensk patenträtt är dock chansen att registrera en taktik i det

²³ Jfr NJA 2008 s. 1118.

²⁴ Se bl.a. Carlsson, B., *Förändras idrotten i dess kontakt med juridiken?*, Svensk idrottsforskning nr. 3, 2005, s. 51 – 55.

²⁵ Carlsson, B., s. 51 – 55.

²⁶ *Smeldon v. Nolan and Withworth*, 1996, (England).

²⁷ *Bugden v. Rogers*, 1993, (Australien).

²⁸ Det ligger tyvärr utanför ramen för denna uppsats att diskutera skillnader gällande adekvat kausalitet i svensk och angloamerikansk rätt. Dock vill jag i förhållande till de diskuterade fallen påminna om det högt ställda kravet på adekvat kausalitet i svenska rätt.

²⁹ Bengtsson, B., *Kan man få patent på gurkburken?*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 6, 2001, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2001 s. 22 – 31.

³⁰ Sporterna som patenterats är "Football Game System" och "Method of Play". Se ytterligare Bengtsson, B., s. 24 ff.

närmaste obefintlig.³¹ Istället öppnas likväl för möjlighet till skydd i enlighet med lagen om företagshemligheter.³²

I brittisk litteratur har diverse författare frågat sig hur rätten kan komma att utvecklas baserat på rättsfallet med den underpresterande domaren. Man ställer sig exempelvis frågan om tränare kan bli skadeståndsskyldig pga. för hårda träningsmetoder. En annan frågeställning är ifall en domare, som egentligen tidigare borde ha utvisat en spelare, kan bli skadeståndsskyldig ifall samma spelare sedan skadar en motståndare.³³

Bland dessa retoriska frågeställningar är det svårt att inte tänka på andra situationer där idrottens värld plötsligt kan komma att kontrolleras av juridiken. Ponera situationen att spelaren, som i exemplet ovan egentligen borde varit utvisad, istället gör ett matchavgörande mål. Kan laget som borde ha vunnit kräva skadestånd från domaren motsvarande vad vinstsumman skulle ha utgjort vid en vinst? I förhållande till detta vill jag hänvisa till ett rättsfall som berör problematiken.

Den för rättsfallet avgörande situationen utspelade sig i Finland, där en travhäst felaktig hade förbjudits att tävla. Precis som svensk domstol sedermera gjort ansåg sig den finska Hovrätten, via avtalsrättsliga grunder ha jurisdiktion att pröva målet. Fortfarande genom att hänvisa till avtalet ansåg domstolen att arrangörerna genom sitt kontraktsbrott blivit skadeståndsskyldiga.

Genom diverse bevisning kom den huvudsakliga frågan i målet tillslut att gälla vilken position hästen hade placerat sig i tävlingen, för det fall att den hade fått delta. Medan en av domarna ansåg att hästen åtminstone skulle ha placerat sig på en andra plats i tävlingen, så ansåg de andra två domarna en fjärdeplats vara mer rimlig. Skadeståndets storlek fastställdes således enligt vad en fjärdeplats i tävlingen hade gett i prispengar.³⁴ Att domstol kunde pröva kontraktsbrottet i sig visar ytterligare på vikten av den avtalsrättsliga konstruktion som anses genomsyra idrotten. I England uttrycks detta vanligen som att parterna genom sitt deltagande i tävlingen signerat ett kontrakt med syfte att följa spelets regler.³⁵

I svensk doktrin har i relation till fallet diskuterats ifall en deltagare som slutar på andra plats i en tävling ska kunna stämma vinnaren, när denna sedan visar sig vara dopad.³⁶ På senare tid förekommer även diskussioner

³¹ Jfr PL 1 kap. 1 § 3 p.

³² För en mer ingående diskussion kring möjligt skydd av taktik se Bengtsson, B., s. 22 ff.

³³ McArdle, David, *From Boot Money to Bosman: Football, Society and the Law*, Cavendish Publishing, London, 2000, s. 167 – 168.

³⁴ Kouvola Hovrätt, 23 nov. 2000, ärende nummer S n 99/756 6. (Finland).

³⁵ Clarke V. Dunraven, 1987, (England). Jfr även Beale, H. G. m.fl., *Chitty on Contracts*, Volume I General Principles, 27 uppl., Thomson Reuters, Sweet & Maxwell 201, 1994, para. 2-079.

³⁶ Backman, J., *Idrottsjuridisk rättsfallssamling*, KFS, Lund, 2006. s. 217.

kring möjlighet att jämka resultatet i sig, och alltså tilldela annan placering i tävlingen för den förfördelade parten.³⁷

Så har exempelvis hävdats att en lösning skulle vara att låta en löpare som varit på väg att vinna ett lopp, men sedan blivit fälld, i efterhand tilldelas förstaplats i tävlingen.³⁸ Inom ramen för common law systemet återfinns ett rättsfall där domstol i efterhand tilldelat segern i tävlingen till den förfördelade parten efter tvist om spelreglernas sammansättning. I fallet har enbart resultatet i tävlingen ändrats, och den ursprungliga segraren har fått behålla sina prispengar.³⁹ Således kan alltså inom detta rättsystem en talan i domstol, mot det vinnande laget med rättsföljden att käranden skall ersätta svaranden som vinnare, bifallas.

En talan med sådan rättsföljd skulle i de flesta fall inte tas upp till prövning, åtminstone såtillvida att bedömningen är grundad på att tvisten rör ett felaktigt domslut, exempelvis ett regelvidrigt mål. Dock torde domstol, enligt logiken i förevarande fall, alltid kunna pröva och bifalla målet ifall det felaktiga resultatet hänför sig enbart till en fråga om spelreglernas sammansättning.⁴⁰ I detta hänseende ska dock påminnas om att HD sagt sig visserligen kunna pröva rättsverkningarna av en felaktig placering i en tävling, men alltså inte själva resultatet i sig.⁴¹ Detta ställningstagande torde vara mycket likt det angloamerikanska, där man inte heller vill överpröva en tävlingsdomares bedömning i annat fall än då det är felaktigt eller tveksamt ur laglig synpunkt. Detta görs inom common law systemets baserat på en uppdelning mellan offentlig och privat rätt.⁴²

2.3 EU och idrotten

Idrottsjuridiken som disciplin har som ska visas kommit att få sitt erkännande genom diverse domstolsavgöranden. Det mest famösa bland dessa torde vara Bosman-domen, gällande den fria rörligheten inom EU för arbetstagare.⁴³ Vidare har man inom EU lyft fram idrottens roll i det europeiska samhällslivet genom deklarationer, resolutioner och vitböcker. Vid regeringskonferensen i Amsterdam 1997 framhölls särskilt idrottens sociala betydelse. I synnerhet pekades på vikten av idrotten för att skapa identitet och gemenskap människor emellan.⁴⁴ Tre år senare antogs en

³⁷ Håstad, T., s. 87 – 94, samt Lambertz, G., *Rättvisa inom idrotten*, i Festskrift till Torgny Håstad Lustus Förlag AB, 2010, s. 403 ff.

³⁸ Håstad, T., s. 89, Märk dock att Håstad avsiktligt väljer att inte utreda ifall ett sådant beslut bör tas av allmän domstol, s. 94.

³⁹ Griffith v. Barbados Cricket Association, 1990, (Barbados).

⁴⁰ Beloff, M., Kerr, T., och Demettrion, M., *Sports Law*, Hart Publishing, Oxford and Portland Oregon, 1999, s. 131 f.

⁴¹ NJA 2001 s. 511 samt Malmsten, K., s. 214.

⁴² Beloff, M., s. 222 f, samt 225 ff.

⁴³ Mål C-415/93. Union Royale Belgie des Sociétés de Football Association, Royal Club Liegeois, UEFA mot Jean-Marc Bosman m.fl.

⁴⁴ Alvéén, S, *UEFA:s "Home-grown rule" eller FIFA:s "6 + 5-rule" – vilken väljer EU?*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 13, 2008, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 23.

deklaration som bekräftar idrottens särart och dess viktiga roll i det europeiska samhället.⁴⁵ Det fastslås där att gemenskapen vid åtgärder bör beakta den sociala, fostrande och kulturella funktion som ligger till grund för idrottens särart. Samtidigt anges att idrottsorganisationerna har till uppgift att organisera och främja respektive idrottsgren inom ramen för såväl nationell som EU-rättslig lagstiftning.⁴⁶

2007 upprättade kommissionen en vitbok om idrott, vilken betonar öppenhet och demokrati vid idrottens uppbyggnad samt påpekar att idrott lämnar ett väsentligt bidrag till EU:s mål om solidaritet och välfärd.⁴⁷ Numera återfinns en egen artikel som beskriver idrottens särart i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.⁴⁸ Artikeln innebär att EU för första gången fått behörighet på idrottens område, men torde medföra små förändringar i rättsläget jämfört med vad som framkommit i tidigare deklarationer.⁴⁹

2.4 Något om idrottsorganisationens uppbyggnad

Professionell sport utgör numera vad som kan liknas vid en egen värld där de bästa idrottarna, anställda av olika lag, kan utföra sin sport och visa upp sina talanger framför tusentals åskådare.⁵⁰ Ligorna sluts enbart på avtalsrättsliga grunder, och med de stora amerikanska ligorna som NBA, NHL och NFL som exempel ser vi att ligasystemet enbart grundar sig på avtal som lagen tillsammans ingått.⁵¹ Andra exempel är finska högsta ligan i ishockey där själva ligan är ett självständigt aktiebolag och där alla aktier i bolaget ägs av lagen.⁵² Något som skiljer idrottsligorna som aktiebolag från sedvanliga bolag, är att de oftast är underställda egna beslutsfattande organ och domstolar.⁵³ En annan sak är att många idrottsklubbar numera också är utformade som aktiebolag.⁵⁴

Se även Europaparlamentet: *Resolution om Europeiska unionens roll på idrottens område*, Amsterdam, 1997.

⁴⁵ Nicedeklarationen, *om idrottens särart och dess sociala funktion i Europa*, 2000. Se även Alvé, S., s. 23.

⁴⁶ Se Nicedeklarationen.

⁴⁷ Kom (2007)391 Vitbok om idrott, s. 2 och 13. Se även Djurberg, U., och Holmin, F., *EU-rätten – ett hot mot den svenska idrottsrörelsen*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 15, 2010, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 30.

⁴⁸ Art. 165.

⁴⁹ Lindholm, J., *Artikel 165 FEUF – ett genombrott i EU-rättens förhållande till idrotten?*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 16, 2011, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 175.

⁵⁰ Fournier, M., och Roux, D., *Labor Relations in the National Hockey League: A Model of Transnational Collective Bargaining*, Marquette Sports Law Review, 2009 – 2010. s. 1

⁵¹ Gregor, L., *The Legal Concept of Professional Sports Leagues, the commissioner and an Alternative Approach from a Corporate Perspective*, Marquette Sports Law Review, 1995 – 1996, s. 68-69.

⁵² Norros, O., *Synpunkter på organisering av idrottsligor*, i SvJIF, 2011, s. 227.

⁵³ Fhager, C., och Ottoson, P., *Fotbollsrätten och legalitetsprincipen*, i SvJIF 2010, s. 35.

⁵⁴ Backman, J., 2008, s. 29 ff.

Medlemskap i en idrottsförening innebär redan i sig självt att ett avtal ingås. Idrottsföreningen är normalt bunden till ett eller flera specialidrottsförbund, samt riksidsrottsförbundet. Därmed är föreningen skyldig att finna sig i dessa förbunds stadgar.⁵⁵ Rent organisatoriskt blir en person, genom att bli medlem i en förening, också medlem i flertalet större förbund såsom exempelvis FIFA och Internationella olympiska kommittén.⁵⁶ Den svenska idrottsrörelsen har vad som kan liknas vid sina grundlagar i Riksidsrottsförbundets stadgar. Ur idrottens verksamhetsidé framgår att idrotten är en fri och frivillig folkrörelse som organiseras i självständiga föreningar och förbund. Tillsammans förenas dessa organisationer till Riksidsrottsförbundet.⁵⁷ Det finns ingen lag i Sverige som reglerar ideella föreningar. Frånvaron av lagstiftning är ett resultat av idrottsrörelsens fria ställning, och i förlängningen självbestämmanderätt.⁵⁸

I Europa verkar ofta ligorna under de nationella grenförbundens övervakning.⁵⁹ Exempelvis FIFA och UEFA definierar dessa ligor som organisationer som är underställda förbund. Medlemskapet bygger även här på en kontraktsrättslig grund.⁶⁰

Flertalet av de stora sportorganisationerna använder sig numera, som sista domstolsinstans, av en särskild skiljedomstol för sport. Detta förändrar förstås inte det faktum att allmän domstol i vissa fall kan få jurisdiktion över idrottsjuridiska frågor i de flesta länder.⁶¹ Court of Arbitration for Sport (CAS) har sitt säte i Schweiz. Utgångspunkten är att idrottsjuridiska tvister ska prövas av CAS om parterna avtalat om detta. Exempelvis kan en fotbollsspelare överklaga en dom från FIFA till CAS. CAS består av ca 300 skiljemän från 87 länder som särskilt valts ut baserat på sina kunskaper i skiljerätt och idrottsjuridik. CAS förkunnar för närvarande närmare 300 domar per år.⁶² Så länge som parter skriftligt ger CAS jurisdiktion kan de pröva alla mål med anknytning till idrottsrelaterade tvister.⁶³ Låt vara att CAS normalt självmant avstår från att överpröva en tävlingdomares beslut, så som exempelvis frågan om en boxares slag varit ”under bältet”.⁶⁴

2.4.1 Fotbollens organisation som exempel

I syfte att tydliggöra kan kort hänvisas till fotbollens organisation. Landsförbundet kan, om det är erkänt av FIFA, bli medlem i FIFA:s

⁵⁵ Backman, J., 2008, s. 27.

⁵⁶ Malmsten K., och Pallin, C., *Idrottens föreningsrätt*, andra upplagan, Svenska fotbollsförbundet AB och Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2005, s. 13 ff.

⁵⁷ Riksförbundets stadgar, 1 kap. och 2. kap 2 §, Samt Backman, J., *Riskkapital och idrottens självständighet*, i SvJIF nr. 12, 2007. s. 32.

⁵⁸ Malmsten, K., s. 210.

⁵⁹ Norros, O., s. 228.

⁶⁰ Backman, J., 2008, s. 27.

⁶¹ Beloff, M., s. 221 ff.

⁶² <http://www.tas-cas.org/en/20questions.asp/4-3-214-1010-4-1-1/5-0-1010-13-0-0/>

⁶³ <http://www.tas-cas.org/en/20questions.asp/4-3-219-1010-4-1-1/5-0-1010-13-0-0/>

⁶⁴ *Mendy v. International Amateur Boxing Association*, avdömt vid Atlanta OS 1996. Se även Beloff, M., s. 263.

organisation. I Sverige utgörs landsförbundet av SvFF. De olika medlemsnationerna delas sedan, baserat på geografi, in i sex stycken konfederationer. Inom Europa är den styrande konfederationen UEFA.⁶⁵

Konfederationerna har genom FIFA:s stadgar och regelverk fått överta en del av makten och har sedermera ansvaret för att utveckla fotbollen inom respektive geografiskt område.⁶⁶ Uppbyggnaden av FIFA:s stadgar innebär att alla förbund förbinder sig hålla tvister inom fotbollen.⁶⁷ FIFA:s stadgar fastslår vidare att FIFA, samt alla dess medlemmar, är rättighetsinnehavare av varumärket ”fotboll”. I Sverige är det SvFF:s stadgar som i sin tur reglerar fotbollen, men den ska i tillämpliga delar följa FIFA och UEFA:s regelverk. SvFF består i sin tur av alla de medlemsföreningar och medlemmar som har upptagits i förbundet.⁶⁸

Vidare ställer SvFF finansiella krav på alla licensierade lag.⁶⁹ Föreningarna måste numera ha en sund ekonomi samt iaktta god redovisningssed.⁷⁰ Eventuella avsteg från dessa krav bestraffas i enlighet med fotbollens egna påföljdssystem. I förevarande fall riskerar den juridiska personen (idrottsklubben) degradering i seriesystemet.⁷¹

Bilden nedan syftar till att tydligare redogöra för hur en person genom sitt medlemskap i idrottsförening blir ansluten till specialidrottsförbund (SF), riksidrottsförbundet (RF), distriktsidrottsförbund (DF), Specialidrottsdistriktsförbundet (SDF), internationella specialidrottsförbundet (t.ex. FIFA med underorgan UEFA), och den nationella och internationella olympiska kommittén (SOK och IOK).⁷²

⁶⁵ <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/confederations/index.html>

⁶⁶ Backman, J., 2008, s. 28.

⁶⁷ Backman, J., 2008, s. 28.

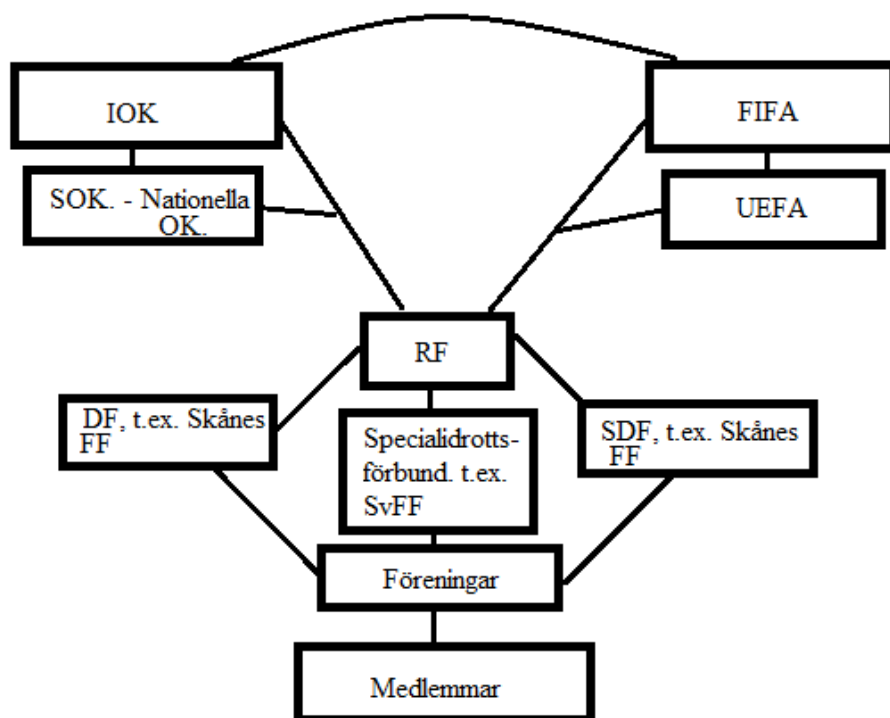
⁶⁸ Backman, J., 2008, s. 28 – 29.

⁶⁹ Alla lag i Herr – och damallsvenskan, samt Superettan.

⁷⁰ Svff:s stadgar, 11 § 4 st.

⁷¹ Tallinger, K., *UEFA-licensen*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 7, 2002, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 200, s. 144 ff.

⁷² För ytterligare förklaring kring detta se Backman, J., 2008, s. 26-29.

Gällande de avtal som binder klubb och spelare kan kort hänvisas till ishockeyns system. Förhållandet mellan spelare och förening regleras av tre olika avtal; spelaravtalet som upprättats mellan parterna, kollektivavtal upprättat mellan arbetsgivaralliansen unionen och svenska utskottet för elitishockey, samt NHL-avtalet som ingåtts mellan den amerikanska ishockeyligan och flera nationella landsförbund, däribland det svenska ishockeyförbundet. NHL-avtalet begränsar till viss del spelares bundenhet gentemot sin klubb eftersom NHL-klubbarna har köpt en rätt att bryta avtalet mellan spelare och dennes klubb.⁷³

2.5 Angloamerikansk påverkan inom sportbranschen

Sverige har idag en stor export av spelare, tränare och diverse personal inom sport och underhållningsbranschen. Särskilt påtaglig är denna export till de angloamerikanska länderna.⁷⁴

⁷³ Delis, A., och Söderberg, P., *Konstruktionen av spelaravtal inom svensk elitishockey ur ett avtalsperspektiv*, SvIJF nr 12, 2007, s. 81.

⁷⁴ Sverige har exempelvis 65 spelare i världens bästa Ishockeyliga, NHL (USA) och 7 spelare i den engelska högsta ligan i fotboll, Premier League (England). Se bl.a. <http://www.nhl.com/ice/playerstats.htm?season=20132014&gameType=2&team=&position=S&country=SWE&status=&viewName=summary>,

För den yrkesverksamma juristen ökar behovet av att kunna uttrycka sig korrekt på det engelska språket, vilket i litteraturen kommit att liknas vid ”den internationella handelns latin”.⁷⁵ Svenska parter som inte har engelska som modersmål sneglar därför gärna på engelska och amerikanska parters sätt att skriva.⁷⁶ Detta, i kombination med en ökad internationalisering och globalisering, har lett till att den angloamerikanska traditionen med mycket utförliga kontrakt kommit att påverka och i stort influera svenska aktörer på marknaden.⁷⁷

Den angloamerikanska traditionen med kontrakt som reglerar i stort varje upptänklig situation, vad som gäller och inte gäller i sådan situation, samt att man därmed uteslutit eller inte uteslutit andra liknande situationer har sin grund i att dessa länder har ett sk. ”case law”- system.⁷⁸ Detta system gör det nödvändigt för de angloamerikanska aktörerna att på ett helt annat sätt än i de nordiska och kontinentaleuropeiska länderna reglera tänkbara situationer i avtalet. Till väsentlig del beror detta på att de nordiska och kontinentaleuropeiska parterna har en stor mängd dispositiv rätt att falla tillbaks på. Angloamerikanska aktörer har sökt att reglera alla tänkbara situationer eftersom de inte vetat hur domstol kan komma att avdöma en viss tvist, samt eftersom rätten består av en framväxande serie prejudikat.⁷⁹ Vidare har man en tydlig benägenhet att, inom angloamerikanska länder, tolka avtal inom dokumentets fyra hörn och tillämpa en texttrogen tolkning av avtalen. Något som överensstämmer med tillämpningen av the parol evidence rule.⁸⁰ Att svenska aktörer som ger sig ut på den angloamerikanska marknaden kommit att starkt influeras av deras sätt att skriva kontrakt är därför föga förvånande, snarare är det nödvändigt.⁸¹

Ett tydligt exempel på ett steg i denna riktning går att se på fotbollens organisation, då fotbollsavtalen har kommit att bli flera och mera detaljrika.⁸² Den angloamerikanska rätten ställer upp mycket stränga krav på att ingendera part får utnyttja den andras beroendeställning. Svensk rätt är å sin sida mycket mer restriktivt inställd till att ogiltigförklara eller justera avtal enbart baserat på sådan orsak.⁸³ I varje kontrakt som jag tagit del av har dock införts klausuler om att motpart har beretts tillfälle samt råd att anlita juridisk hjälp innan avtalets ingående. Inställningen i den angloamerikanska rätten har kommit att påverka svenska aktörer, och denna typ vunnit av klausuler har vunnit mark även hos de svenska aktörerna.⁸⁴

⁷⁵ Svernlöv, C., *Juridisk Engelska – Modern affärsjuridisk kommunikation med praktiska exempel*, tredje upplagan, Norstedts Juridik AB, Vällingby, 2008, s. 17.

⁷⁶ Svernlöv, C., s. 18.

⁷⁷ Jfr Stannow, H., s. 190 f, samt Hultmark, C., *Internationaliseringen av svensk avtalsrätt – Unidroit Principles of International Commercial Contracts*, Juridisk Tidskrift vid Stockholms universitet, 1995/96, s. 655 och Bexhed, J., s. 43 samt Edlund, L., s. 172 – 178, angående internationalisering av svensk rätt.

⁷⁸ Stannow, H., s. 160. Se även Svernlöv, C., s. 121.

⁷⁹ Svernlöv, C., 121.

⁸⁰ ”Within the four corners of the document”. Se Bernitz, U., s. 40 f. och 85.

⁸¹ Stannow, H., s. 160-161.

⁸² Backman, J., 2009, s. 19.

⁸³ Stannow, H., s. 158.

⁸⁴ Stannow, H., s. 190-191.

Ytterligare ett exempel är vissa hävningsklausuler. Trots att allmänna obligationsrättsliga principer innebär att avtal kan avbrytas vid kontraktsbrott har angloamerikansk påverkan lett till att klausuler, som i kontraktet proklamerar denna rätt, allt oftare återfinns i avtalen.⁸⁵ Även användandet av sk. boilerplateklausuler har kommit att påverka och i stort influera svenska parter. Här märks särskilt integrationsklausuler, no oral amendment klausuler och klausuler om avtalad skriftform.⁸⁶ Tolkningen av liknande klausuler, samt deras branschspecifika användning är något som numera svenska parter som verkar inom branscher med stor angloamerikansk påverkan måste vara medvetna om.⁸⁷ Bristen på användning av standardavtal inom den angloamerikanska avtalstraditionen innebär än större anledning för svenska aktörer att söka förståelse för angloamerikansk avtalstradition samt enskilda klausulernas betydelse i avtalen. Den angloamerikanska avtalstraditionen ställer i regel även högre krav på juristers medverkan vid förhandling.⁸⁸

Särskilt sportbranschen har varit direkt beroende av globalisering.⁸⁹ Vissa tävlingar bedrivs dessutom enbart på internationell basis, såsom ATP-tennisen och formel 1. Att angloamerikansk påverkan varit särskilt framträdande och satt sin prägel på sportbranschen hör ihop med den nyckelroll som England spelat vid internationaliseringen av sport. Detta har i sin tur lett till att de brittiska normerna och regleringarna för sport har fått ett massivt genomslag.⁹⁰ Med det brittiska imperiets expansion följde även deras passion för kodifikation och regleringar inom sporten. Denna syn på idrotten har numera antagits, anpassats och exporterats av andra europeiska länder.⁹¹ Den ökade kommersialiseringen av idrotten har lett till en situation där idrottens autonomi kommit att ifrågasättas och där slutligen flera domar, förordningar och vitböcker från EU lett till ytterligare internationell reglering och fler referensramar för det idrottsjuridiska området.⁹²

Ett växande och ökande idrottsligt utbyte och samarbete på internationell nivå koncentrerar makten i större utsträckning till de stora internationella förbunden.⁹³ Det är i ljuset av denna internationalisering som vi således i det följande måste betrakta idrottsjuridiken som ett internationellt fenomen där

⁸⁵ Stannow, H., s. 158-159.

⁸⁶ Se Edlund, L., s. 172 – 178, och Gorton, L., *Integrationsklausuler och några boilerplateklausuler*, Ny Juridik 4:09, s. 7 – 22.

⁸⁷ Se Gorton på s. 7 och 22.

⁸⁸ Bexhed, M., s. 47 f.

⁸⁹ Caiger, A., och Gardiner, S., *Professional Sport in the EU: Regulation and Re-regulation*, Asser Press, The Hague, 2000, s. 67.

⁹⁰ Caiger, A., s. 67-68.

⁹¹ Caiger, A., s. 69.

⁹² Se bl.a. Europaparlamentet: *Resolution om Europeiska unionens roll på idrottens område*, Amsterdam, 1997, Kommissionen: *Vitbok om idrott*. KOM (2007) 391. Mål C-415/93. Union Royale Belge des Sociétés de Football Association, Royal Club Liegeois, UEFA mot Jean-Marc Bosman m.fl.

⁹³ Foster, K., *Alternative models for the regulation of global sport*, i: Allison, L., *The Global Politics of Sport*, Routledge, London, 2005, s. 65.

flera rättssystem på kontinuerlig basis sammanblandas, och där aktörer ständigt måste känna till och tillämpa annat lands regleringar.

3 Avtalstolkning

Inte sällan uppkommer oklarhet om vad ett avtal innebär eller vilka rättsverkningar det får.⁹⁴ Att avtal ibland måste tolkas är en konsekvens av rättsregeln att avtal är bindande.⁹⁵ Åtskilliga komplikationer kan uppstå som parterna av olika skäl inte, eller endast vagt, reglerat i avtalet. Är parternas överenskommelse såpass fullständig att avtal kommit till stånd måste domstol därför kunna bestämma vad som gäller på punkter där avtalet inte ger besked. Sådan verksamhet, där domstol fastställer en rättshandlings innehåll och verkan, definieras som avtalstolkning.⁹⁶

3.1 Svenska tolkningsregler

Svensk rätt saknar generella regler gällande avtalstolkning. Dock kan vissa regler, såsom 6 § 2 st. AvtL och 32 § AvtL, tillmätas indirekt betydelse vid tolkning.⁹⁷ De principer som tillämpas för att tolka avtal har därför sitt ursprung i rättstillämpningen samt den rättsvetenskapliga litteraturen.⁹⁸

Vid tolkning av ett avtal särskiljs vanligtvis sedvanlig avtalstolkning och utfyllnad.⁹⁹ Tolkning har i litteraturen definierats som det förfarande, genom vilket den betydelse av en rättshandling som skall läggas till grund för fastställandet av dess rättsverkningar bestäms.¹⁰⁰ Utfyllnad är den verksamhet som måste användas då underlaget för tolkning inte längre är bärande.¹⁰¹ Gränserna mellan de två kan dock delvis vara diffus.¹⁰²

3.1.1 Partsorienterad tolkning¹⁰³

Vid avtalstolkning utgår domstol i första hand från vad parterna gemensamt åsyftat och får anses ha bestämt.¹⁰⁴ Den gemensamma partsavsikten har således högre prioritet än avtalets lydelse.¹⁰⁵ Att fastställa den gemensamma avsikten blir i stort en bevisfråga.¹⁰⁶ Går det inte att fastställa en gemensam partsvilja ser domstol i nästa steg till ifall endera part varit antingen dolös eller, i vissa fall, culpös.¹⁰⁷ Innebörden av dolusregeln är att part som måste

⁹⁴ Lehrberg, B., *Avtalstolkning*, femte upplagan, AS Printon Trukikoda, Tallin, 2009 s. 12.

⁹⁵ Jfr 1 § AvtL, samt Lehrberg, B., s. 15.

⁹⁶ Lehrberg, B., s. 16.

⁹⁷ Lehrberg, B., s. 34.

⁹⁸ Lehrberg, B., s. 26.

⁹⁹ Se Lehrberg, B., s. 209. Jfr dock Agell, A., i SvJT 1995 s. 747 som är av annan åsikt.

¹⁰⁰ Jfr. Lehrberg, B., s. 16, med där angiven fotnot 11.

¹⁰¹ Lehrberg B., s. 209.

¹⁰² Jfr NJA 2010 s. 416.

¹⁰³ Systematiken är i stort hämtad från Ramberg och Ramberg, kap. 10 och Bernitz kap 4.1 i kombination.

¹⁰⁴ Lehrberg, B., s. 27.

¹⁰⁵ Lehrberg, B., s. 27 och Bernitz, U., s. 83. Se även NJA 2005 s. 309.

¹⁰⁶ Jfr. NJA 1984 s. 482.

¹⁰⁷ Culpareglen tycks enbart vara klarlagd i konsumentförhållande, jfr. NJA 1986 s. 596. Det råder oaktat detta i litteraturen delade meningar kring culpareglen, medan dolusreglen

insett sin medkontrahents villfarelse blir bunden av avtalet enligt den uppfattning som hans motpart tillskrivit det.¹⁰⁸¹⁰⁹

3.1.2 Objektiverad tolkning

Kan ingen gemensam partsvilja fastställas, och inte heller ett dolusförfarande tillskrivas endera part, går domstol sedan vidare till en objektiverad tolkning.¹¹⁰

3.1.2.1 Språkinriktad tolkning

I regel ska förklaringarna i avtalet, såsom de framträder för en utomstående betraktare, läggas till grund för tolkningen i denna del. Domstol ser således till avtalets ordalydelse.¹¹¹ I detta hänseende ser man till vad som är vanligt språkligt sunt förnuft för den bildade domaren.¹¹² Det blir därmed fråga om att tyda avtalet. Domstol bedömer meningsuppbyggnad och ordens tänkbara betydelser. Handböcker, ordböcker och uppslagsverk kommer här ofta till användning.¹¹³ Ett uttryck som förekommer flera gånger i kontraktet förutsätts in dubio genomgående vara av samma innebörd.¹¹⁴

3.1.2.2 Systeminriktad tolkning

En annan princip för att tolka den omtvistade lydelsen är att domstol inte söker fastställa lydelsens isolerade innebörd utan snarare dess betydelse sett till avtalet som helhet. Domstol utgår då från att all avtalstext är av betydelse.¹¹⁵ Domstol ställer härvidlag den tolkade klausulen i ljuset av avtalets systematik samt även i relation till branschpraxis.¹¹⁶ Domstol söker efter en tolkning som harmoniserar med avtalets övriga bestämmelser och inte avviker från dessa.¹¹⁷

3.1.2.3 Norminriktad tolkning

Har domstol inte kunnat utröna ett entydigt resultat vid tolkningen söker de istället finna lösningen inom ramen för en friare tolkning gentemot situationen som helhet, varvid bakgrund och dispositiv rätt särskilt beaktas.¹¹⁸ Domstol låter således den dispositiva rätten fylla ut luckor i

är fastställd i praxis och även tycks vara accepterad i doktrin. Jfr. Lehrberg, B., s. 27 f. och s. 58 f. samt Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 161 ff.

¹⁰⁸ Jfr Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 49 ff., och s. 161 ff., samt 6 § 2 st. AvtL.

¹⁰⁹ Culpapregeln kräver enbart att part "bort inse" för att bli bunden.

¹¹⁰ Jfr Bernitz, U., s. 86.

¹¹¹ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 148 och 150.

¹¹² Jfr. NJA 2006 s. 53 och Lehrberg, B., s. 91.

¹¹³ Bernitz, U., s. 87.

¹¹⁴ PECL Art. 5:105, UNIDROIT Principles art. 4.4, samt Bernitz. 81 och Lehrberg s. 99.

¹¹⁵ UNIDROIT Principles Art. 4.7, Art 5:107 PECL, Samt Bernitz, U., s. 81.

¹¹⁶ Jfr. NJA 1990 s. 24 och NJA 1992 s. 403. I det senare fallet har HD sett till andra klausuler som inte hade varit med i avtalet ifall den omtvistade klausulen haft den innebörd som ena parten hävdade.

¹¹⁷ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 160.

¹¹⁸ Jfr. NJA 2010 s. 559 och Bernitz, U., s. 89.

avtalet.¹¹⁹ De dispositiva reglerna kan vara såväl lagfästa som utvecklade i rättspraxis.¹²⁰ Ramberg och Ramberg ger uttryck för att partsbruk, handelsbruk och annan sedvänja är av stor betydelse för att fylla ut luckor i avtalet.¹²¹ Domstolsavgöranden visar även att en del uttryck enbart kan förstås efter en närmare undersökning av branschpraxis.¹²²

3.1.2.4 Ändamålsinriktad tolkning

I UNIDROIT Principles och PECL anges att avtalets natur och syfte ska betraktas som relevanta omständigheter vid avtalstolkning.¹²³ Syftet härvid är att avtalets ändamål ger en bättre förståelse för mångtydiga uttryck eller sådant som inte är uttryckligt reglerat i avtalet.¹²⁴ Vid tolkning bör man sträva efter varje lösning som bäst tillgodoser parternas syfte med klausulen eller avtalet.¹²⁵

3.1.2.5 Skälighetsinriktad tolkning

Avtalstolkaren ska sträva efter att fastställa ett innehåll som framstår som vettigt och som ger en rimlig balans mellan parterna.¹²⁶ Vid tolkningen ska man enligt PECL och UNIDROIT Principles ta hänsyn till ”good faith and fair dealing”.¹²⁷ Tolkningen ligger nära bestämmelserna i 36 § AvtL men Ramberg och Ramberg ger uttryck för att domstol i första hand kommer söka genom tolkning fastställa ett skäligt avtalsinnehåll, framför metoden att först fastställa ett oskäligt avtalsinnehåll för att sedan jämka det med 36 § AvtL.¹²⁸

3.1.2.6 Något om oklarhetsregeln

Oklarhetsregeln innebär att avtal ska tolkas till nackdel för den part som lagt fram den otydliga texten.¹²⁹ Praxis visar att denna regel ska användas först då all annan tolkningsdata är uttömd.¹³⁰

¹¹⁹ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 153.

¹²⁰ Bernitz, U., s. 90.

¹²¹ Jfr. Kommissionslagen 2 § 3 st, samt Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 154.

¹²² Jfr. bl.a. NJA 1921 s. 511 och NJA 1961 s. 738.

¹²³ UNIDROIT Principles Arts. 4.3(d) och 4.8(b) samt PECL 5:102(c).

¹²⁴ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 156.

¹²⁵ Lehrberg, B., s. 112. Se även bl.a. NJA 1998 s. 364 samt NJA 1997 s. 86.

¹²⁶ UNIDROIT Principles Art 4.5, PECL Art. 5:106, Art. II – 8:106 DCFR. Se även Lehrberg, B., s. 159 ff, Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 169 samt Bernitz, U., s. 88.

¹²⁷ UNIDROIT Principles 4.8(c) och PECL 5:102(g).

¹²⁸ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 169.

¹²⁹ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 170 samt Bernitz, U., s. 96 ff.

¹³⁰ Jfr NJA 2010 s. 416.

3.2 Något om 36 § AvtL samt förutsättningsläran

Svensk rätt har traditionellt hållit hårt på de två principerna om avtalsfrihet och avtalsbundenhet.¹³¹ Ett visst motsatsförhållande föreligger mellan dessa principer, och i svensk rätt är man benägen att rucka på dess principer i syfte att förhindra oskäligen villkor.¹³²

Avtalslagens 36 § gör det möjligt att jämka eller ogiltigförklara avtal som innehåller villkor som är oskäligen pga. omständigheter vid avtalets ingående.¹³³ Paragrafen anvisar generella bedömningsgrunder för när ett avtal är ogiltigt, utan att tydligare specificera sådana rekvisit.¹³⁴ 36 § AvtL ger således uttryck för ekvivalenstanken genom att avtal kan vara oskäligen oaktat det faktum att parter ingått avtalet av egen fri vilja.¹³⁵

Paragrafens uppbyggnad ser ut enligt följande:

- 1) Prövningen avser ett eller flera avtalsvillkor.
- 2) Avtalsvillkoret ska vara oskäligt.
- 3) Oskäligheten beror på (a) själva avtalsinnehållet, (b) omständigheterna vid avtalets ingående, (c) senare inträffade förhållanden, eller (d) omständigheter i övrigt.
- 4) Om ett avtalsvillkor åsidosätts består avtalet i övrigt.
- 5) Avtalsvillkoret behöver inte åsidosättas, utan kan jämkas så att det blir skäligt.
- 6) Åsidosättandet eller jämkningen av ett avtalsvillkor kan medföra att avtalet i övrigt förändras eller blir ogiltigt. (jämkas eller lämnas utan hänseende)
- 7) Hänsyn till parternas styrkeförhållande.¹³⁶¹³⁷

Mera konkret bedömning för vilka ändrade förhållanden som kan anses innebära oskälighet återfinns i UNIDROIT Principles och PECL, vilka i stort stämmer överens med svenska rättsprinciper.¹³⁸ Här uppställs följande rekvisit:

- 1) Avtalsballansen rubbas väsentligt; och
- 2) det inträffade var oförutsebart för den drabbade parten vid tiden för avtalets ingående; och
- 3) den drabbade parten inte vid avtalets ingående borde ha räknat med att händelsen kunde komma att inträffa; och

¹³¹ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 29 ff.

¹³² Delis, A., och Söderberg, P., i SvIJf 2007, s. 85.

¹³³ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 70.

¹³⁴ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 70.

¹³⁵ Dotevall, R., *Ekvivalensprincipen och jämkning av långvariga avtal*, SvJT 2002 s. 441.

¹³⁶ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 176 ff.

¹³⁷ För en tydligare förståelse gällande 36 § tillämpning i praxis se bl.a. André, M., *Strukturer i 36 § AvtL*, SvJT 1986 s. 526 – 548. Se även bl.a. NJA 1979 s. 731, NJA 1983 s. 385, NJA 1994 s. 359, NJA 1997 s. 524.

¹³⁸ Jfr UNIDROIT Principles artiklar 6.2.1 – 6.2.2 och PECL 6:111.

- 4) den drabbade parten inte själv hade kontroll över händelseutvecklingen (Endast i UNIDROIT Principles); och
- 5) risken inte lämpligen bör bäras av den drabbade parten.¹³⁹

Som komplement till avtalslagens ogiltighetsregler tillämpar domstolarna, med stöd i fast praxis i viss utsträckning förutsättningsläran.¹⁴⁰ Denna princip innebär att oriktiga eller bristande förutsättningar kan leda till avtals ogiltighet. Principerna för användandet av förutsättningsläran uppställer samtliga av följande kriterier:

- 1) att förutsättningen varit eller visar sig vara felaktig, (oriktig eller bristande).
- 2) att förutsättningen varit väsentlig för avtalspartens beslut att ingå avtalet, (väsentlighetsrekvisitet).
- 3) att medkontrahenten insett eller bort inse att förutsättningen varit av avgörande betydelse för avtalsparten, (synbarhetsrekvisitet)
- 4) att domstolen vid en objektiv bedömning finner att risken för den oriktiga eller bristande förutsättningen bör ligga på medkontrahenten, (riskrekvisitet).¹⁴¹

3.3 Angloamerikansk avtalstolkning

Som tidigare redogjorts för skiljer sig angloamerikansk avtalsskrivningstradition, avtalstolkning och även möjlighet för parter att förlita sig på dispositiv rätt i stort från det svenska rättssystemet. I sammanhanget måste även uppmärksammas det strängare angloamerikanska systemet för bevisregler.

Inom den angloamerikanska rätten är den skriftliga avtalshandlingens bevisverkan markant förstärkt genom att "the parol evidence rule" normalt utesluter bevisning, som vid tolkning avser motsäga avtalets innehåll.¹⁴²

Svensk domstol är som nämnt påtagligt ovillig att tolka avtal via bokstavstolkning, utan beaktar alla tillgängliga relevanta tolkningsdata, samt bakgrund av helhetsbilden för situationen.¹⁴³ The parol evidence rule är ett tydligt och främmande avsteg från detta tolkningssätt. Istället ska dokument enligt angloamerikansk rätt tolkas inom dokumentets "fyra hörn".¹⁴⁴ Det

¹³⁹ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 186. Författarna observerar särskilt hur rekvisiten sammanbinds med "och".

¹⁴⁰ Bernitz, U., s. 149. Se dock Ramberg J., och Ramberg, C., s. 198 som behandlar förutsättningsläran som exkurs, baserat på deras åsikt om förutsättningsläran som av ringa praktisk betydelse. Som motpol till Ramberg och Ramberg kan hänvisas till Lehrberg, B., som tillställer förutsättningsläran en mycket central betydelse, s. 221 ff.

¹⁴¹ Bernitz, U., s. 149.

¹⁴² Lehrberg, B., s. 38. Hellner, J., *The parol evidence rule och tolkning a skriftliga avtal i svensk rätt*, Festskrift till Bertil Bengtsson s. 185 – 205.

¹⁴³ Bernitz, U., s. 84.

¹⁴⁴ Bernitz, U., s. 84.

finns emellertid viktiga undantag till the parol evidence rule innebärande att tilläggsbevisning tillåts om avtalet är otydligt eller ofullständigt.¹⁴⁵

I amerikansk praxis har domstol uttryckt att då ett avtals ordalydelse är tydlig kommer tolkning ske enligt ordalydelsen. Detta då parterna presumeras ha åsyftats vad som står i avtalet, även om de i realiteten haft annan intention.¹⁴⁶ Inom ramen för engelsk rätt tycks visserligen en viss uppmjukning i förhållande till the parol evidence rule ha skett.¹⁴⁷ Utan hänsyn till detta får bevisning i form av vittnen eller annat inte medföra att avtalslydelsen modifieras, utökas eller kompletteras.¹⁴⁸ Inte ens parternas handlande efter avtalets ingående ska normalt tillmätas betydelse för att tolkningsvis fastställa vad de åsyftat vid avtalets ingående.¹⁴⁹

Oaktat undantagsregler och eventuell uppluckring av strängheten vid tillämpningen av the parol evidence rule, råder det ingen tvekan om en strängare bokstavstrogen analys i angloamerikansk rätt jämfört med svensk rätt.¹⁵⁰ Här märks särskilt rättegångsbalkens regler om fri bevisföring och fri bevisvärdering, vilka är tvingande och utgör en tydlig och direkt motpol till den angloamerikanska tolkningen.¹⁵¹

3.4 Boilerplateklausulers användning och rättsverkningar

Den exakta innebörden av termen boilerplateklausuler är inte entydig. Vanligtvis rör det sig inte om klausuler som tar sikte på parternas prestationsförhållanden, utan snarare rör det sig om klausuler av mera generellt slag.¹⁵² Klausulerna återfinns ofta längst bak i avtal under rubriker som ”övrigt” eller ”miscellaneous”.¹⁵³ Ett exempel på en boilerplateklausul är integrationsklausulen, som i en sedvanligt utformning kan se ut på följande sätt: *Detta avtal utgör parternas fullständiga reglering av de frågor som avtalet berör. Alla muntliga eller skriftliga åtaganden eller utfästelser som föregått avtalet ersätts härav.*¹⁵⁴ Andra exempel på boilerplateklausuler är ”no oral amendment”, ”force majeure” och ”counterparts”.

¹⁴⁵ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 149.

¹⁴⁶ *Nicholson Air Services v. Allegany County*, 1998, (USA).

¹⁴⁷ Jfr. Bernitz, U., s. 84 – 85, samt *Investors Compensation Scheme v. West Bromwich Building Society*, 1998, (England).

¹⁴⁸ Adlercreutz, A., *Om den rättsliga betydelsen av skriftlig avtalsform och om integrationsklausuler*, Festskrift till Jan Ramberg, 1996, s. 19.

¹⁴⁹ Edlund, L., s. 176. Edlund menar dock att även detta synsätt tycks vara på väg att överges inom common law systemet.

¹⁵⁰ Jfr Bl.a. Bernitz, U., s. 85.

¹⁵¹ Jfr Lehrberg, B., s. 86.

¹⁵² Gorton, L., s. 7.

¹⁵³ Svernlöv, C., s. 161.

¹⁵⁴ Sjöman, E., *ett rättsfall om integrationsklausuler*, SvJT 2008, s. 571.

Counterparts-klausulen reglerar möjligheten att hänvisa till kopia istället för originalhandlingen.¹⁵⁵

Boilerplateklausuler måste användas försiktigt och alla onödiga klausuler måste tas bort då de ofta är skrivna för angloamerikanska förhållanden och helt kan sakna betydelse inom ramen för svensk rätt.¹⁵⁶ Spridningen av klausuler som integrationsklausulen har dock kommit att bli mera utbredd efter fall i angloamerikansk rätt där man till viss del frångått den sedvanligt stränga avtalstolkningen. Gemensamt för boilerplateklausuler är att de i stor utsträckning har till ändamål att försöka inskränka underlaget för avtalet och därmed domstolens fria bevisprövning.¹⁵⁷ Parterna vill via användandet av exempelvis integrationsklausuler skära bort från avtalstolkningen sådant som hänför sig till tiden före avtalet och åstadkomma att domstol endast bedömer vad som framgår av kontraktstexten.¹⁵⁸

En kollision kan sägas uppstå mellan parternas avtalsfrihet och domstolens fria bevisprövning. AD har i ett mål behövt ta ställning till hur denna kollision ska tacklas.¹⁵⁹ AD bedömde härvid att boilerplateklausuler ska behandlas som standardklausuler och med beaktande av att den part som inte upprättat klausulen inte nödvändigtvis uppfattat denna. I första hand ansåg dock AD att man bör se till vad parterna velat uppnå med regleringen och att sedvanlig avtalstolkning skulle ligga till grund för bedömningen. Därvid bedömdes parternas faktiska handlande. AD använde sig i fallet av all relevant tolkningsdata för att tolka klausulen och tillmätte den således inte den betydelse som den erhåller i angloamerikansk rätt.¹⁶⁰ Gorton drar slutsatsen baserat på ett antal rättsfall i svensk och engelsk rätt att boilerplateklausuler inte kommer tillmätas samma betydelse i de båda rättssystemen.¹⁶¹ Därvidlag anser han inte att svensk domstol kommer, eller bör, bortse från boilerplateklausuler, utan snarare att svensk domstol har en betydligt mera flexibel inställning till dem. Praxis ger således för handen att den fria bevisvärderingen väger tyngre än parternas avtalade boilerplateklausuler. Oaktat denna bedömning kan klausulen likväl bedömas på exakt det sätt som den ger uttryck för, men detta synes hänga på att sedvanlig avtalstolkning ger för handen att klausulen skall uppfattas så.

På så sätt kommer med största sannolikhet inte heller klausuler av typen ”på detta avtal gäller ej köplagen” tillmätas någon verkan då domstol inte skulle vara förhindrad att i utfyllande syfte använda sig av allmänna obligationsrättsliga principer som är snarlika köplagens.¹⁶²

¹⁵⁵ Svernlöv, C., s. 163.

¹⁵⁶ Svernlöv, C., s. 161 f.

¹⁵⁷ Gorton, L., s. 9.

¹⁵⁸ Jfr. Gorton, L., s. 10.

¹⁵⁹ AD 2007 nr 86.

¹⁶⁰ Jfr Sjöholm, E., s. 573 ff, och Gorton, L., s. 11 f, samt Exxonmobil Sales and Supply Corporation v. Texaco Ltd, 2003, (England).

¹⁶¹ Gorton, L., s. 15.

¹⁶² Gorton, L., s. 17.

På samma sätt skulle en klausul om no oral amendment förmodligen komma att bli verkningslös ifall muntliga löften verkligen givits. Klausulen skulle då kunna jämkas eller helt bortses ifrån enligt 36 § AvtL.¹⁶³

Adlercreutz framför åsikten att integrationsklausuler som rent slentrianmässigt infogas i ett avtal och där motparten inte kan förmodas ha förutsättningar att förstå dess innebörd kan komma bli utan verkan. Detta torde dock sällan vara fallet vid affärsförhållanden.¹⁶⁴ Innebörden härav torde vara att integrationsklausuler mellan näringsidkare endast i undantagsfall kan komma bli helt utan verkan.¹⁶⁵ Dock kan de, som visats, ändå ges en mycket begränsad betydelse i ljuset av alla relevanta tolkningsfakta.

3.5 Särskilt om avtalstolkning inom sportbranschen

Det kan det många gånger finnas en stor problematik gällande tolkning av avtal i sportbranschen. Detta baserat på att det ofta kan vara lekmän som utformat kontrakten. Såväl CAS som framstående advokater i branschen har kritiserat svårigheten i att tolka denna typ av avtal.¹⁶⁶ En annan sak är att domstol även kan behöva tolka en förenings stadgar, vilka ofta också är författade av lekmän. Detta gör avtalstolkning till en essentiell av idrottsjuridiken.¹⁶⁷

3.5.1 Inledning

Sommaren 2013, under det högaktiva transferfönstret i fotbollseuropa, inkom Arsenal FC med ett bud på en av Liverpools FC:s mera framstående spelare, Luis Suarez. Vad som var särskilt anmärkningsvärt med Arsenal's bud var att den förslagna transfersumman var satt till 40 miljoner, samt 1 pund.¹⁶⁸ Liverpool nekade omgående budet. Spekulationer kring att den något märkliga storleken på offerten var relaterat till en utköpsklausul i Suarez kontrakt fick dock stor spridning i media.¹⁶⁹ En kort tid senare bekräftades förekomsten av en klausul som reglerade parternas förhållande vid ett bud på en summa över 40 miljoner pund. Tolkningen av nämnda klausul var dock tvistig mellan parterna. Trots att Liverpool nekat budet

¹⁶³ Svernlöv, C., s. 166.

¹⁶⁴ Adlercreutz, A., *om den rättsliga betydelsen av skriftlig avtalsform*, s. 17 och 28.

¹⁶⁵ Svernlöv, C., s. 167.

¹⁶⁶ Jfr exempelvis National Wheelchair Association V. International Paralympic Committee, 1995, (CAS), Cullwick V. FINA, 1996, (CAS), Hall V. Fina, 1998, (CAS). Se även <http://www.theguardian.com/football/2013/aug/07/luis-suarez-premier-league>

¹⁶⁷ Beloff, M., s. 30.

¹⁶⁸ http://www.theguardian.com/football/2013/jul/23/arsenal-luis-suarez-liverpool-transfer?CMP=tw_t_gu

¹⁶⁹ <http://news.arseblog.com/2013/07/arsenal-make-club-record-40000001-bid-for-luis-suarez/>

ansåg sig Suarez vara berättigad att lämna klubben då budet hade utlöst en klausul i hans kontrakt enligt vilken han innehade denna rätt. Liverpool vägrade erkänna denna tolkning av klausulen och ansåg sig inte vara tvunget att sälja sin stjärnspelare.¹⁷⁰

Liverpool hävdade istället att klausulen var en sk. ”good faith – klausul”, enligt vilken de lovat att fundera kring alla inkomna bud över 40 miljoner pund. Suarez, främst via sin agent, hävdade att klausulen inte bara var en utköpsklausul, utan även att Liverpool hade gett honom muntliga löften om att han skulle få lämna klubben vid ett bud liknande det man fått av Arsenal.¹⁷¹

Suarez valde i detta skede att vända sig till spelarfacket för att säkra att hans egen tolkning av klausulen skulle få företräde mellan de tvistande parterna. Efter att PFA granskat kontraktet, och särskilt klausulen i fråga, ansåg de problematiken ligga i formuleringen att parterna ska ”agree in good faith to discuss in good faith”.¹⁷² Som PFA:s ordförande uttryckte det så kan Liverpool i realiteten agera ”in good faith” enbart genom att informera spelaren om budet och uttrycka att ”även om detta bud inkommit så är det inte vad vi söker efter”.¹⁷³

Vad som ytterligare försvårar situationen är skillnaden på avtalsrätten i olika länder. Suarez agent är nämligen spanjor, och i den spanska ligan skulle denna typ av klausul innebära ett måste för klubben att släppa spelaren vid inkommet anbud.¹⁷⁴ Suarez och hans agent var därför under denna övertygelse när kontraktet ingicks. I brist på ekvivalens mellan parterna krävdes en tolkning av avtalet. Som PFA:s ordförande vidare uttryckte saken så måste denna typ av klausul vara ”solklar”.¹⁷⁵ Av betydelse är vidare att ordföranden uttryckt att kontraktet inte är öppet för tolkning, eftersom det inte rör sig om en omisskännlig utköpsklausul.¹⁷⁶ PFA ansåg således inte att det rörde sig om en renodlad utköpsklausul. Suarez själv fick stå risken för den otydliga formuleringen i klausulen.

Suarez påstående om muntligt avtal lämnades också helt utan avseende av spelarfacket eftersom alla Premier League kontrakt innehåller en boilerplateklausul av typen ”entire agreement”, som innebär att det

¹⁷⁰ <http://www.theguardian.com/football/2013/aug/06/luis-suarez-liverpool-arsenal-transfer>

¹⁷¹ <http://www.theguardian.com/football/2013/aug/06/luis-suarez-liverpool-arsenal-transfer>

¹⁷² <http://www.telegraph.co.uk/sport/football/teams/liverpool/10229750/Luis-Suarez-ordered-to-train-alone-as-furious-Liverpool-manager-Brendan-Rodgers-accuses-striker-of-a-total-lack-of-respect.html>

¹⁷³ <http://www.telegraph.co.uk/sport/football/teams/liverpool/10229750/Luis-Suarez-ordered-to-train-alone-as-furious-Liverpool-manager-Brendan-Rodgers-accuses-striker-of-a-total-lack-of-respect.html>

¹⁷⁴ <http://www.qualitysolicitors.com/media-centre/social-media/blog/2013/07/26/luis-suarez-why-legal-contracts-are-important>

¹⁷⁵ ”clear as day”.

¹⁷⁶ <http://www.telegraph.co.uk/sport/football/teams/liverpool/10229750/Luis-Suarez-ordered-to-train-alone-as-furious-Liverpool-manager-Brendan-Rodgerhs-accuses-striker-of-a-total-lack-of-respect.html>

underskrivna avtalet tolkas före, och ersätter, alla tidigare kontrakt eller överenskommelser mellan parterna.¹⁷⁷

Suarez tvingades tillslut, således mot sin vilja, stanna kvar i Liverpool FC. Situationen är mycket informativ för rättsläget inom idrottsjuridiken. Förutom att avtalstolkning blev en stor del av lösningen i denna tvist visar tvisten även på idrottens självbestämmanderätt och autonomi. Vidare inbegrep tvisten frågor om avtalstolkning i olika länder och problematiken kring detta. I slutändan fick även boilerplateklausuler en avgörande betydelse för utgången i tvisten.

Även om de svenska kontrakten inte är lika uttömmande som de angloamerikanska¹⁷⁸ upptäcker man snart parternas benägenhet och vilja att reglera så stora områden som möjlig i sina kontrakt.

3.5.2 Ytterligare om avtalstolkning i relation till sportbranschen

Med beaktande av exemplet ovan, och de ofta oklara avtalsbestämmelser som återfinns inom sportbranschen samt det faktum att kontrakt ofta har utformats av lekmän, har i litteraturen framförts åsikter om att åtminstone en sportorganisations stadgar ska tolkas på ett icke alltför tekniskt manér. Snarare ska tolkning ske med beaktande av andan i sporten till vilka reglerna som tolkas tillhör.¹⁷⁹ Således har exempelvis i angloamerikansk praxis ordet "domicil" tolkats, inte utifrån dess betydelse enligt internationell privaträtt, utan snarare utifrån kontexten i den berörda sportorganisationens regler, dvs. i förevarande fall som ett ordinärt ord för bestämmande av behörighet att tävla för sitt land i tävling.¹⁸⁰ En sådan tolkning torde ligga nära till hands även i svensk rätt med beaktande av de partsinriktade och objektiverade metoder som återfinns vid avtalstolkning.

Aktörer som agerar på den angloamerikanska idrottsmarknaden måste söka förståelse för några av de uttrycks som ideligen används inom kontraktsrätten och vid avtalsförbindelser i dessa länder. Ett typexempel på betydelsen av sådana uttryck är den fastslagna tolkningen av formuleringar som "best endeavors" och "reasonable endeavors". I svensk rätt saknas såväl lagdefinition som prejudikat för hur sådana uttryck ska förstås. I angloamerikansk rätt är däremot fastslaget att part som lovat vidta "reasonable endeavors" har förbundit sig att vidta skäligen åtgärder. En part som förbundit sig att använda sina "best endeavors" måste däremot använda alla till buds stående åtgärder.¹⁸¹

¹⁷⁷ <http://www.theguardian.com/football/2013/aug/07/luis-suarez-premier-league>

¹⁷⁸ Jämförelsevis är exempelvis NHL:s kollektivavtal ca 500 sidor längre än motsvarande avtal för elitserien i Sverige.

¹⁷⁹ Beloff, M., s. 31.

¹⁸⁰ Cowley v. Heatley, 1986, (England).

¹⁸¹ Rhodia UK Ltd v. Huntsman International Llc, 2007, (England). Se även Svernlöv, C., s. 123.

Skulle tvist om denna typ av klausuler, som har en fastslagen innebörd i den angloamerikanska rätten men inte i den svenska, prövas i svensk domstol ska domstolen ändå behandla klausulerna som att de varit författade på svenska. I svensk rättspraxis finns exempel på tvister där ett engelskt rättsfall varit direkt tillämpligt på tolkning av en viss klausul, men där HD oaktat detta valt att inte beakta den engelska tolkningen av uttrycket.¹⁸² Således är det lagvalet snarare än kontraktsspråket som är avgörande vid domstolens tolkning.¹⁸³

Ytterligare problematik återfinns i motviljan att i angloamerikansk rätt använda sig av standardavtal.¹⁸⁴ På den svenska idrottsmarknaden är standardavtal vanligt förekommande, medan de i den angloamerikanska kontraktsrätten används mer sällan. Här finns ett visst undantag gällande SPC:s som i många fall består av standardiserade kontrakt, men som samtidigt normalt innehåller ett stort antal individuellt förhandlade klausuler. Såväl på den svenska, som den internationella marknaden, gäller att friskrivningsklausuler och andra tyngande klausuler i ensidigt upprättade standardavtal tolkas restriktivt, och mot författaren av sådant avtal.¹⁸⁵ I förhållande till denna tolkning finns exempel på att de angloamerikanska kollektivavtalen innehåller klausuler med innebörden att ingen av parterna ska anses vara författare till hela eller delar av kontraktet.¹⁸⁶

I förhållande till standardavtal ska också påpekas vikten av inkorporering av organisations regler i kontrakt med tredje part. I svensk rätt gäller generellt att standardvillkor måste tillställas motpart före avtalsslutet för att inkorporeras eller införlivas i avtalet.¹⁸⁷ Ett rättsfall i England har visat att boxare som vill binda en ”promoter” till ett kontrakt måste införliva boxningsorganisationens stadgar om han vill binda motpart även vid dessa. I målet rörde det sig om en boxare som lovat en promoter att få marknadsföra hans nästkommande tre matcher. Efter två matcher valde boxaren dock att bryta kontraktet med hänvisning till att ett avtal av denna typ bröt mot WBO:s regler. Domstolen fastslog att reglerna inte inkorporerats i avtalet parterna emellan, och biföll en förbudstalan enligt vilken boxaren inte fick gå en tredje match under en annan promotors marknadsföring.¹⁸⁸

Avslutningsvis, gällande den mer generella avtalstolkningen inom sportbranschen, ska kort kommenteras ett nyligen avdömt mål i AD gällande ishockeyklubbs avskedande av spelare.¹⁸⁹ De för målet aktuella

¹⁸² NJA 1971 s. 474. Se även NJA 1939 s. 247, samt Svernlöv, C., s. 124.

¹⁸³ Hedwall, M., *Tolkning av kommersiella avtal*, andra upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2004, s. 154.

¹⁸⁴ Bexhed, M., s. 47 f.

¹⁸⁵ Adlercreutz, A., och Gorton, L., *avtalsrätt II*, 6 upplagan, Juristförlaget i Lund, Lund, 2010, s. 116 ff.

¹⁸⁶ Jfr. Collective Bargaining Agreement Between National Hockey League and National Hockey Leagues Players' Association, art. 33.

¹⁸⁷ Bernitz, U., s. 56.

¹⁸⁸ Clansmen Sporting Club Ltd, v. Robinson, 1995, (England).

¹⁸⁹ AD Dom nr 13/14, Mål nr A 198/12, 2013.

omständigheterna var att parterna träffat en tidsbegränsad anställning via spelaravtal, vilket i sin tur hänvisade till rådande kollektivavtal för spel i elitserien i ishockey.

När ishockeyklubben sedermera åkte ur elitserien och degraderades till allsvenskan ansåg sig klubben kunna häva avtalet (säga upp spelaren), med hänvisning till att kontraktet mellan parterna enbart gällde för spel i elitserien. Spelaren, som i sin tur påstod att ingenting i avtalet styrker sådant påstående, har sedermera stämt klubben då han ansett sig ha blivit avskedad från en tidsbegränsad anställning.

AD har därmed kommit att tolka avtalet mellan parterna. Genom att se till den gemensamma partsviljan kunde domstol konstatera att ingen av parterna ”hade en tanke” på att klubben skulle kunna åka ur elitserien då de ingick avtalet. Vad som talat för att avtalet enbart reglerat spel i elitserien var avtalets rubrik (kollektivavtal för spel i elitserien), samt spelarens ersättningsnivåer. Avtalet innehöll dock inte någon reglering kring vad som skulle hända mellan parterna vid degradering, och frågan diskuterades inte heller mellan parterna då avtalet ingicks.

Klubben har sedan påstått att spelaren var införstådd med att avtalet skulle upphöra vid spel i allsvenskan (dolus), men domstolen har inte funnits någon branschpraxis som stöder sådant påstående.

Arbetsdomstolen såg sedan till övriga klausuler i spelaravtalet och kunde konstatera att ingen av dessa ger stöd för klubbens uppfattning om att anställningsavtalet skulle upphöra, inte ens avtalets rubrik. Efter att ha genomgått ett i princip uttömmande tolkningsförfarande konstaterade arbetsdomstolen att klubben inte kunnat styrka sitt påstående om villkor med innebörden att avtalet skulle upphöra om klubben åkte ur elitserien. Skadestånd har således utgått i enlighet med LAS bestämmelser om avsked utan laga skäl. Rättsfallet torde följaktligen illustrera hur AD tolkat spelaravtalet i enlighet med de sedvanliga tolkningsmetoderna.

3.5.3 Skiljedomsklausulers tillämpning inom sportbranschen

Frågan om skiljedomsklausulers tillämplighet och tolkning är synnerligen intressant i sportbranschen då det saknas specialreglering på området. Således blir de avtalsrättsliga reglerna centrala normkällor för idrotten. Skiljedomsklausuler är därutöver vanligt förekommande i branschen och RF:s stadgar innehåller dessutom en skiljedomsklausul.¹⁹⁰

Det är följaktligen fullt möjligt att med 36 § AvtL, precis som vid andra avtal, jämka eller åsidosätta skiljedomsklausuler på idrottens marknad.¹⁹¹

¹⁹⁰ Jfr. RF:s stadgar 2 kap. 8 §, samt Backan, J., 2008, s. 89 f.

¹⁹¹ Dotevall, R., i Avtalslagen 90 år, s. 36, samt Delis, A., och Söderberg, P., s. 91.

Gällande skiljedomsklausulers tillämpning i sportbranschen har dessa principiellt ansetts vara skäliga i såväl angloamerikansk som svensk rätt.¹⁹²

I svensk rätt har inte det förhållande att skiljedomsklausulen inneburit en ekonomiskt besvärlig situation för ena parten ansetts tillräcklig för att klausulen ska vara oskälig. En samlad bedömning gav för handen att skiljedomsklausuler är vanligt förekommande i sportbranschen och att de utgör en möjlighet av central betydelse för parter i branschen att få snabba och icke-offentliga avgöranden. Detta ställningstagande torde ligga i linje med allmän domstols beslut inom exempelvis underhållningsbranschen, där part som i praktiken inte hade ekonomisk möjlighet att vända sig till skiljedomstol ändå var bunden av sådan klausul.¹⁹³ För det fall att spelaren är företräd av fackligt förbund torde, med beaktande av AD:s praxis, skiljedomsklausul alltid vara giltig, då inget oskäligt styrkeförhållande mellan parterna kan anses föreligga.¹⁹⁴ En annan fråga är hur bedömningen görs i de fall då arbetstagarorganisationen inte väljer att driva frågan å spelarens vägnar. Ytterligare problematik kan uppstå för det fall att det rör sig om spelare med betydligt lägre speltid och lön än genomsnittsspelaren. Som visats ovan görs i förevarandefall en helhetsbedömning, och det är i nuläget svårt att med säkerhet dra slutsatser kring dessa frågor annat än att hänvisa till att domstolar i stor utsträckning tillåter skiljedomsklausuler i spelaravtal.

Vid bedömning av skiljedomsklausuls tillämpning för en tränare har AD särskilt tagit fasta på tränarens yrkesmässiga erfarenhet, individuella anställning med kvalificerade arbetsuppgifter samt att han innehaft en förtroendeställning gentemot klubben.¹⁹⁵ I kombination med övriga omständigheter i målet har skiljedomsklausulen inte ansetts vara oskälig.

Parter inom sportbranschen använder sig vidare ofta av representation (agenter m.m.), vid upprättande av avtal. I jämförelse med HD:s praxis, gällande förhandlingar då parter varit företrädade av advokater, minskar möjlighet för endera part att hävda underlägsen ställning. Detta baserat på att agents medverkan torde medföra i stort samma sakkunskap för båda parter vid förhandlingarna.¹⁹⁶

3.5.4 Något om förutsättningslärans tillämpning inom sportbranschen

Vid tillämpning av förutsättningsläran har SvFF:s skiljenämnd ansett att det under 4:e punkten (riskrekvisitet) inte går att lägga risken på spelaren ifall denna ådrar sig en skada, och klubben ändå är bundet av ett långt kontrakt

¹⁹² Jfr. Colchester United FC Ltd v. Burley, 1995, (England). Se särskilt Beloff, M., s. 254. I svensk rätt hänvisas till AD 1996 nr 61. Se särskilt Delis, A., och Söderberg, P., s. 80 ff.

¹⁹³ Svea Hovrätt, Målnr: Ö 7083-05.

¹⁹⁴ AD 2008 nr 29, samt Ramberg J., och Ramberg, C., s. 177.

¹⁹⁵ AD 1996 nr 61.

¹⁹⁶ Jfr NJA 1983 s. 510, samt Delis, A., och Söderberg, P., s. 98.

trots att spelaren (arbetstagaren) inte kan utföra tjänster för klubben (arbetsgivaren).

Frågeställningen rör den möjligheten att häva ett anställningsavtal med hävningsgrunder utanför LAS, som kommer att djupare redogöras för nedan. Typexemplet på en likartad situation där avtalet kan brytas är när en arbetstagare med långtidskontrakt blir så sjuk att han inte kan utföra arbete för arbetsgivarens räkning under återstoden av kontraktstiden, och det vore orimligt att arbetsgivaren skulle vara bunden under resterande kontraktstid.¹⁹⁷ Idrottsklubb har i sådan situation hävdatt rätt att bryta kontraktet med beaktande av ändrade förhållanden och genom tillämpning av förutsättningsläran.

Skiljenämnden ansåg dock att om en spelare blir skadad, och klubben vill häva spelaravtalet enligt ovan nämnd grund, är det av vikt att se till avtalets längd och vem som bär risken för den (ofta) långa kontraktstiden vid en bedömning enligt förutsättningsläran. I förevarande fall kunde inte risken läggas på spelaren, och ingen hävning var möjlig.¹⁹⁸

Gällande hävningsgrunder utanför LAS i kombination med förutsättningsläran bör vi således åtminstone kunna dra säkrare slutsatser än på många andra områden inom idrottsjuridiken.

Vid tillämpning av förutsättningslärans rekvisit för en förtida hävning av spelaravtal pga. idrottsinvaliditet är det svårt att tänka sig en situation där spelaren ska bära risken inte bara för skadan, utan även för den långa kontraktstiden. Som kommer att visas i framställning så har klubbar på senare tid, i syfte att säkerställa ekonomisk ersättning för spelare, kommit att skriva allt längre kontrakt, samt infört ett rullande system där de ofta förnyar kontrakten efter halva kontraktstiden. Det är därför svårt att under dessa förutsättningar någonsin tänka sig en situation där spelaren kan stå risken för ett lång tidsbegränsat avtal. Visserligen torde, som visas nedan, det oftast föreligga en rätt för klubbar att förtida avbryta ett anställningsavtal på hävningsgrunder utanför LAS, men förutsättningsläran torde åtminstone aldrig komma i fråga som hävningsgrund när en spelare skadat sig. Det är överhuvudtaget svårt att tänka sig en situation där spelaravtal kan komma att sägas upp med hänvisning till förutsättningsläran eftersom de långa kontrakten normalt är utformade för att tillgodose klubbars intressen.

Inom angloamerikansk rätt tycks denna problematik inte finnas i samma utsträckning eftersom frågan normalt regleras inom ramen för SPC:s.¹⁹⁹ Denna metod kan förhoppningsvis även svenska parter låta sig inspireras av, då förutsebarhet självfallet är att föredra för alla parter. 4 § 2 st. LAS ger även parterna en möjlighet att redan i anställningsavtalet reglera frågan om förtida uppsägning, något som också skulle vara tillämpligt om hävningen berodde på idrottsinvaliditet. Ifall denna fråga lämnas oreglerad bör parterna

¹⁹⁷ Lindvall, S., s. 194.

¹⁹⁸ Lindvall, S., s. 195.

¹⁹⁹ Standard Player's Contract, se nedan under kapitel 4.6.

åtminstone i avtalet reglera möjligheten till alternativa arbetsuppgifter för spelaren hos klubben, eftersom klubben har en rehabiliterings- och omplaceringsskyldighet i förevarande fall.²⁰⁰ För att lösa åtminstone den ekonomiska frågan vid långtidsskada kan parterna i förväg träffa försäkringsavtal.

²⁰⁰ Jfr. AD 1998 nr 57 som vidare tydliggör parternas bevisbörda vid dessa frågor.

4 Tolkning och bakgrund till några av spelaravtalets mera centrala klausuler

4.1 Spelaravtalets konstruktion och grundläggande utgångspunkter

Ett kontrakt mellan en spelare och klubb är skrivet som ett anställningsavtal. Såväl svensk rätt som CAS behandlar även spelaravtal som ett anställningsavtal, snarare än ett uppdragsavtal.²⁰¹ Så är dock inte fallet gällande idrottare som utövar individuella sporter, som exempelvis boxning.²⁰²

I lagsporter förbinder sig spelaren att utföra tjänster åt sin arbetsgivare. Ett anställningsavtal inom sportbranschen för in alla de sedvanliga kontraktsfrågorna och skyldigheterna i spel, bl.a. arbetsgivarens rätt att få tjänster utförda, arbetstagarens rätt till ersättning samt båda parter rätt att i vissa fall behandla avtalet som avslutat. Inom ramen för svensk rätt är det exempelvis inte möjligt för klubb att häva ett avtal med en spelare därför att hans prestationer är undermåliga. Istället krävs normalt misskötsamhet eller illojalitet från spelarens sida.²⁰³ Även de sedvanliga allmänna obligationsrättsliga principerna om grovt avtalsbrott, oskäligen avtal och oriktiga förutsättningar kan förstås vara skäl till hävning.²⁰⁴

Flertalet viktiga frågor måste dock särskilt regleras för sig i idrottskontraktet. Förutom att arbetsrättsliga och immaterialrättsliga frågor måste lösas inom ramen för kontraktet, måste parterna näst intill undantagslöst även utreda frågor om kontraktsbrott och påföljd vid sådant, samt jurisdiktion och lagval. Anledningen till att dessa frågor är synnerligen viktiga att utreda är de särskilda problem som uppstår vid idrottsjuridiska tvister. Hur ska t.ex. uppskattningen ske av en spelares värde vid skadeståndsbedömningen? Vilket lagval ska styra kontraktsfrågan när en spansk fotbollsklubb tvistar med en rysk dito om en brasiliansk spelares tjänster i en särskild idrottslig skiljedomstol?

Oavsett om det rör sig om svensk eller angloamerikansk sport så styrs kontrakten av anställningsskyddslagarna som en yttre ram. En annan sak är

²⁰¹ Wigan Athletic FC v. Heart of Midlothian, 2007, (CAS). Samt Fhager, C och Kowal, M., *Andy Websters omdiskuterade fotbollsmål – reflektioner kring en friare rörlighet på fotbollens transfermarknad*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 16, 2011, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 119. Se även t.ex. AD Dom nr 13/14, Mål nr A 198/12, 2013.

²⁰² Beloff, M., s. 25.

²⁰³ Flemström, S., Slorach, M., *Arbetsrätten inom idrotten – vad har hänt?*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 9, 2004, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2004 s. s. 86.

²⁰⁴ Lindvall, S., *Ingen lön till skadad spelare – trots att spelaravtalet gäller*, I SvJIF, 2011, s. 192-195, samt Dalis, A., 80 ff.

att parterna ofta väljer att avtala bort flertalet arbetsrättsliga regler. Exempelvis frågor om rätt till återanställning, arbetstidslagens regleringar och sedvanlig anställningsform avtalas frekvent, om inte alltid, bort.²⁰⁵ Att det rör sig om arbetsrättsliga förhållande har fått den innebörden att parterna normalt tillämpar kollektivavtal.²⁰⁶

Att parter i sportbranschen avtalar bort en stor del av de arbetsrättsliga lagarna kan inte anses vara märkligt eller ens förvånande med tanke på att dessa är inriktade på mer anspråkslösa jobb än att spela för t.ex. New York Rangers, eller ens Malmö FF. En annan sak är att idrottsklubbar som inte använder sig av kollektivavtal är bundna av de arbetsrättsliga lagar som normalt annars avtalas bort. Intressant blir därför att en klubb som inte avtalat bort vissa av LAS bestämmelser kan tvingas tillämpa sist in – först ut principen eller till och med ge förtid vid återanställning till en spelare som man tidigare avslutat anställningsavtalet med.

Såväl svensk som angloamerikansk rätt ger parter möjlighet att vid utgången av kollektivavtal vidta strejk, men förbjuder strejk eller möjlighet till lockout för tid då kollektivavtal gäller.²⁰⁷ I praktiken har denna rätt kommit att utnyttjas i angloamerikansk rätt när spelarna vägrat spela, samtidigt som ägarna valt att låsa ut ("lockout") spelarna från verksamheten.²⁰⁸ Ett sådant förfarande användes t.ex. då NHL säsongen 2004/2005 blev helt inställd efter att ägarna (arbetsgivarna) efter misslyckade förhandlingar med spelarfacket utlyste lockout.²⁰⁹ Någon praktiskt motsvarighet finns inte inom ramen för den svenska sportbranschen.

En särskild problematik finns gällande kontrakt i sportbranschen, då de emellanåt kan vara konstruerade som standardavtal, men där parter på egen hand gör tillägg eller ändringar i avtalen som inte refererar till eller passar in i avtalet som helhet.²¹⁰ Det finns även exempel på att en klubbs sekreterare gjort ändringar i kontrakt kl. 23 på kvällen, eftersom transferfönstret skulle stänga en timme senare.²¹¹

Som tidigare illustrerats genom Suarez- exemplet ovan är en spelare bunden av sitt kontrakt och kan inte självmant avbryta detta utan klubbens medgivande.²¹² En idrottsklubb kan stoppa spelaren från att utföra sina tjänster för andra arbetsgivare, för det fall att spelaren trots detta väljer att ansluta sig till en annan klubb under kontraktsperioden. Detta beror på det

²⁰⁵ Se exempelvis Tjänstemannaavtalet för Hockeyspelare i elitserien.

²⁰⁶ Se bl.a. tjänstemannaavtalet idrott hos arbetsgivar alliansen Unionen, till vilket både elitserien i ishockey och allsvenskan i fotboll är bundna, samt kollektivavtalet för spel i NHL - *Collective Bargaining Agreement Between National Hockey League and National Hockey Leagues Players' Association*.

²⁰⁷ Jfr MBL 41 – 44 §. Champion, W., s. 46 f.

²⁰⁸ Champion, W., s. 46 f.

²⁰⁹ <http://sports.espn.go.com/nhl/news/story?id=1992793>

²¹⁰ Se exempelvis Reel V. Holder, 1981, (England).

²¹¹ <http://www.theguardian.com/football/2013/aug/07/luis-suarez-premier-league>

²¹² Jfr även KNVB: Gebr. De Boer/Ajax. Holländska skiljedomstolen för fotboll, 1998, (Holland)

rådande systemet inom alla professionella ligor där en spelare måste registreras för sin nya klubb.²¹³ Systemet har beskrivits som att klubbar inte bara köper rätten att använda en spelares tjänster, utan att de även köpslår om, och överlåter, själva registreringen av spelaren vid en transfer.²¹⁴ Detta registreringssystem syftar till att ge klubbar kontroll över spelares förmåga att utnyttja sina färdigheter fritt.²¹⁵ Undersökningar visar att klubbar på senare tid kommit att skriva längre kontrakt med spelare än tidigare, samt anpassat ett rullande system där kontrakt normalt förlängs efter halva kontraktstiden. Detta syftar inte nödvändigtvis till att säkerställa spelarens tjänster, utan ofta till att säkerställa att en spelare inte skall kunna lämna klubben gratis efter att kontraktstiden löpt ut.²¹⁶

Kontraktsbrott från endera part ger normalt upphov till alla de påföljder som tillställs inom ramen för svensk avtals, arbets- och skadeståndsrätt. I en skiljedom 2011 bedömdes exempelvis klubbs beslut att avstänga en spelare, som valt att inte förlänga sitt kontrakt, vara ett sådant väsentligt brott av kontraktet att spelare haft rätt att häva avtalet och kräva skadestånd.²¹⁷

Vid utformande av kontrakten är det av yttersta vikt att parterna är medvetna om att det finns ytterligare en auktoritet, förutom det mellan parterna överenskomna avtalet. CAS med säte i Schweiz innebär inte bara att parterna kan tvingas utgå från schweizisk lag, utan även att parterna skall applicera ”the general principles of law and the rules of law”.²¹⁸ Ett kan tyckas mycket brett koncept som har kommit att tolkas som lagar som är sant internationella.²¹⁹ Här märks särskilt regler och principer om parter goda tro, kontraktsfrihet, pacta sunt servanda, force majeure, clausula rebus sic santibus samt in dubio contra proferentem.²²⁰ CAS lägger också tonvikt vid förutsebarhet och likställdhet mellan parterna.²²¹

För parter som befinner sig i situationen att CAS kan komma att döma deras tvist bör man ha det tolkningsunderlag som domstolen använder sig av i beaktande. CAS dömer med hänsyn till vad som är distinkta sport-principer, god sportsmannaanda samt fair play.²²² Vidare tas hänsyn till konstruktionen av sportregler. Detta görs med intentionen att inte frångå sportens grundläggande syfte med respekt för tävlingsdomarens beslut.²²³

²¹³ Caiger, A., s. 197.

²¹⁴ Caiger, A., s. 199.

²¹⁵ Caiger, A., s. 202.

²¹⁶ Caiger, A., och O’Leary, J., *Towards a Paradigm Shift in Professional Football: The changing Contuors of Business Relationships in English Football*, Sport and the Law Journal, 1999, s. 44.

²¹⁷ Lavén, H., *Avstängning av fotbollsspelare vid övergång till ny klubb*, i SvJIF, 2011, s. 152-158.

²¹⁸ Jfr. Henry Andrade v. Cape Verde NOC, 1996, (CAS), samt Beloff, M., s. 7.

²¹⁹ ”Truly international”, jfr. Beloff, M., s. 7, samt Volkers V. FINA, 1996, (CAS).

²²⁰ Beloff, M., s. 9 ff.

²²¹ Wigan Athletic FC v. Heart of Midlothian, 2007, (CAS).

²²² Cooke V. Fédération Equestre Internationale, 1998, (CAS).

²²³ Czech Olympic Committee and Swedish Olympic Committee V. IAAF, 1998, (CAS).

Avslutningsvis har CAS vid sin tolkning en väldigt flexibel och generös inställning till tidsfrister och dylikt.²²⁴

4.1.1 Interimistiska förbud och angloamerikanska förtursavgörande

Inom sportområdet är kvickhet i domstolsavgörande många gånger av lika stor betydelse som domstolens utslag. Detta beror på att legala tvister ofta berör tävlingar som redan har ett satt datum och där en idrottares deltagande eller icke-deltagande hänger på domstolens avgörande.²²⁵ Inom angloamerikansk rätt finns möjlighet till sk. förtursförklaringar.²²⁶ Dessa förklaringar ges av en domstol i syfte att utreda parterts rättigheter, men kan inte användas för att ge varken fastställelse eller andra påföljder.²²⁷

Parterna har två olika möjligheter vad gäller att få sina rättigheter utredda. Den första möjligheten är en förklaring gällande de rättigheter som part anser sig ha enligt kontraktet. Intressant är att denna förklaring inte enbart gäller utformningen av parts rättighet, utan även existensen och omfattningen av en viss rättighet.²²⁸ Den andra förklaringen, som påstås vara i stort okänd, är en förtursförklaring även i frånvaro av ett kontrakt.²²⁹ Denna möjlighet ges när en parts privaträttsliga rättigheter åsidosatts.²³⁰ Här räcker det generellt att en hänvisning görs till EKMR för att domstol skall utreda parterts rättigheter.²³¹

Även om förtursförklaringen ofta ger en fingervisning om hur utslaget kan komma bli vid en eventuell framtida tvist är det ingen garanti för ett likalydande utslag.²³² Till skillnad från interimistiska förelägganden innebär detta att part, trots ett positivt besked vid en förtursförklaring, exempelvis inte kan kräva att få delta i en specifik tävling. Detta torde innebära att part aldrig, i de situationer som är intressanta inom ramen för sportbranschen, kan använda sig av en förtursförklaring som slutligt påtryckningsmedel.²³³

Vid interimistiska föreläggande, till skillnad från förtursförklaringar, krävs att part ställer säkerhet, vilken kan komma uppgå till mycket höga

²²⁴ US Swimming V. FINA, 1996, (CAS).

²²⁵ Beloff, M., s. 234.

²²⁶ "Declarations". För en grundlig förklaring kring dessa se t.ex. Zamir, I., och Wolf, J., *The Declaratory Judgement*, 2 uppl., Sweet and Maxwell, 1993.

²²⁷ Howard, D., *Declaratory Judgment Coverage Actions: A Multistate Survey and Analysis and State versus Federal Law Comparison*, Ohio Northern University Law Review, Vol. 21, 1994, s. 13-38.

²²⁸ Jfr. *Watson V. Prager and Another*, 1991, (England).

²²⁹ Beloff, M., s. 235.

²³⁰ Jfr. *Eastham V. Newcastle United FC*, 1964, (England).

²³¹ Solomon, A., *Interim Declarations: The New Power*, Judicial Review, Vol. 6, Issue 1, 2001, s. 10.

²³² Beloff, M., s. 236.

²³³ Beloff, M., s. 237. Jfr även *International General Electric Co. of New York V. Commissioners of Customs & Excise* (England).

summor.²³⁴ Parter som söker snabba avgörande har därför ofta att vända sig till förtursförklaringar istället för interimistiska förelägganden, med beaktande av de många krav som ställs för bifall för ett interimistiskt föreläggande.²³⁵

Inom svensk rätt är det system som främst ger önskad effekt gällande snabbt avgörande interimistiska förbud i enlighet med 15 kap. RB. Här är 15:3 RB av särskilt vikt när det gäller att finna lämplig säkerhetsåtgärd. För att säkerställa anspråk som ryms under 15:3 RB kan förordnas om lämplig åtgärd. Lagrummet täcker också de anspråk som regleras i 15:1 och 15:2 RB. För säkerställande av anspråk på skadestånd förordnas normalt kvarstad med stöd av 15:1 RB. Regler om kvarstad, och även syssloman enligt 15:3 § 2 st. RB, torde främst vara av betydelse då en klubb vill säkerställa anspråk gentemot en spelare.

För det fall att spelare vill framföra interimistiska anspråk gentemot en klubb är det primära själva föreläggandet, medan en rädsla för att klubben inte kan betala ett eventuellt skadestånd borde ses som mycket ovanligt. För parterna är det oaktat detta av stor vikt att vara medveten om att även svensk rätt ställer krav på ställande av säkerhet. Andra rekvisit för att kunna erhålla interimistiska förbud och skyddsåtgärder är sannolika skäl, sabotagerisk samt en proportionalitetsbedömning.²³⁶ HD har fastslagit att enbart genom att utöva den rätt som sökande i målet påstår sig ha, så kan motpart anses hindra eller försvåra utövningen av sökandens rätt.²³⁷ Ett sådant uttalande torde vara av vital betydelse för de situationer då en tävling påbörjas utan att idrottsmannen tillåts delta.

De snabba domstolsförordnande som ofta är av vital betydelse inom sportbranschen uppställer som visats en del krav som parterna måste vara väl medvetna om. Ponera följande två situationer. En fotbollsspelare, vars klubb är bunden av ett sponsoravtal med Nike, får ett erbjudande från Puma om att göra en reklamfilm med Pumas fotbollsskor. Reklamfilmen ska sändas nästkommande vecka. Nike får i detta skedde höra talas om reklamfilmen och hotar spelarens klubb med ett avbrytande av rådande sponsoravtal samt skadestånd. Spelarens klubb pekar på en klausul i spelaravtalet gällande i vilken omfattning spelaren får marknadsföra sig för personliga sponsorer och anser att reklamfilmen bryter mot avtalet. Spelaren anser att klausulen inte ger uttryck för förbud gentemot reklamfilmer av förevarande slag. Inom svensk rätt måste klubben nu söka ett interimistiskt förbud gentemot spelaren för att förbjuda honom att delta i Pumas reklamfilm. I angloamerikansk rätt skulle klubben antagligen söka interimistiskt föreläggande, varvid spelaren förmodligen skulle kontra genom att ansöka om förtursförklaring gällande sina rättigheter i enlighet med avtalet.

²³⁴ Beloff, M., 238 – 239.

²³⁵ Jfr. Beloff, M., s. 237 ff.

²³⁶ Jfr. 15:1, 15:6 §§ RB.

²³⁷ Jfr. NJA 2003 s 613

I det andra exemplet är situationen något omvänd. Istället för att klubben söker ett interimistisk förbud gentemot spelaren ger de honom istället en varning om att deltagande i reklamfilmen kommer leda till att klubben stänger av honom från allt spel under återstoden av hans kontrakt. Spelaren, som är rädd för att antingen förlora ett mycket lukrativt kontrakt eller sin speltid, vänder sig till domstol gällande ett interimistiskt förordnade eller förbud gentemot klubben från att stänga av honom för hans deltagande i reklamfilmen.

I båda dessa exempel måste parterna vara medvetna om den stora finansiella risk som de åtar sig när de söker interimistiska förbud. För spelarens del kan det i värsta fall handla om att ersätta sponsoravtalet som klubben förlorar med Nike. För klubbens del måste de förutom ställande av säkerhet söka säkerställa att spelarens tillgångar finns kvar för att betala ett eventuellt skadestånd. Inom svensk rätt måste klubben därmed uppvisa sabotagerisk, sannolika skäl samt en proportionalitet för åtgärderna. I båda de ovanstående situationerna är det därutöver möjligt att tvisten skulle komma att avlägsnas mera omgående, och med mindre risk för parterna, om de istället använt sig av medlingsinstitut. Något som givetvis kan avtalas om redan i spelaravtalet.

Avslutningsvis ska i denna del nämnas att sportbranschens parter, när avtalet tillåter, också innehar en möjlighet att vända sig direkt till CAS för en interimistisk prövning av en tvist. CAS har möjlighet att besluta om provisoriska åtgärder. Med beaktande av schweizisk lag måste part då visa en resonabel vinstchans i tvisten. Om part kan visa detta beaktar CAS sedan risken för irreparabel skada för motpart, hur stor vinstchans part har för bifall av sin talan samt en balans av parternas intressen.²³⁸

4.2 Jurisdiktion och lagvalsklausuler

Med beaktande av de många olika organ som innehar en rätt att agera skiljedomstol, samt den möjlighet som finns att vända sig till allmän domstol vid idrottsjuridiska tvister, är det av avsevärd betydelse att inom spelaravtalet reglera frågor om jurisdiktion och lagval.

Problematiken kan enkelt illustreras genom den amerikanske 400 meterslöparen Harry Reynolds smått otroliga rättsprocess. Då Reynolds blivit avstängd från OS efter ett positivt dopingtest togs målet till amerikansk domstol. Efter flertalet överklaganden ålade den amerikanska Supreme Court den amerikanska olympiska kommittén att låta Reynolds tävla i nästkommande OS. IAAF och IOC vägrade emellertid låta Reynolds tävla, vilket resulterade i en ny tvist. I denna tvist kom Reynolds att utfå 27.3 miljoner dollar i skadestånd. Efter närmare 4 år kom till slut the Sixth Circuit Court of Appeals att ogilla hela Reynolds talan baserat på att den

²³⁸ AEK Athens FC and Slavia Prague FC v. UEFA, 98/200 (CAS). Samt Beloff, M., s. 247 f.

domstol som utdömt skadestånd inte hade jurisdiktion för att pröva målet. Efter 12 huvudförhandlingar framför olika domstolar och skiljedomstolar kom således målet till slut att ogillas baserat på bristande jurisdiktion.²³⁹ En genomgång av CAS praxis visar också att domstolen normalt inleder varje dom med att lösa jurisdiktions- och lagvalsfrågan.

Utgångspunkten är att frågor om jurisdiktion i gränsöverskridande mål måste besvaras i ljuset av traditionella privaträttsliga regler.²⁴⁰ Inom EU regleras dessa frågor i Bryssel I förordningen. Frågor om lagval regleras i Rom I- och II förordningarna, där Rom I är tillämplig lag vid avtalsförpliktelser, medan Rom II är tillämplig vid utomobligatoriska förpliktelser. Rom I och II förordningarna är universellt tillämpliga.

Huvudregeln gällande jurisdiktion är, i enlighet med art. 2 i Bryssel I, att svarande ska stämmas på platsen för sitt domicil. Art. 2 anses vara den mest centrala domsrätsregeln, och gäller om inte annat följer av förordningens övriga bestämmelser.²⁴¹ Även om art. 2 är huvudregel så bör erinras om att art. 60 är av vikt för att bedöma en juridisk persons domicil. Gällande lagval på frågan rörande parts domicil tillämpas nationell rätt.²⁴² Från huvudregeln i art. 2 finns i Bryssel I flera undantag.²⁴³ Inom sportbranschen är undantagen i 5(1) om avtalsförhållande samt 5(3) om skadeort särskilt intressanta. Det är viktigt att erinra om att undantagen är just undantag, och att de därför ska tolkas restriktivt.²⁴⁴ Vidare är det angeläget att påpeka att undantagen är fakultativa och alltså inte berövar käranden möjlighet att väcka talan enligt art. 2.²⁴⁵

Regeln i 5(1) tar sikte på anknytningsmomentet, där avtalet är grundläggande utgångspunkt. 5(1) a) ger jurisdiktion till domstol i det land där förpliktelsen i avtalet varit avsett att uppfyllas. 5(1) b) ger domsrätt till domstol i det land där tjänst skulle utföras.

Kort kan om utomobligatoriska förhållande nämnas regeln om forum delicti i artikel 5(3). Artikel 5(3) stadgar att om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, kan talan väckas vid domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa. Denna regel har tolkats så att talan kan väckas såväl i det land där den skadegörande effekten företagits, som i domstol där

²³⁹ Se bl.a. Reynolds v. IAAF 23 F 3d 1110, 1994, (USA). samt Beloff, M., s. 260.

²⁴⁰ Maunsbach & Lindskoug, *Scandinavian Studies in Law*, Vol 56, 2010 s. 310

²⁴¹ Bogdan M, *Svensk internationell privat och processrätt*, 7 uppl, ISBN, Vällingby, 2010s. 136.

²⁴² Maunsbach & Lindskoug s. 313.

²⁴³ För en omfattande lista på undantagen se Lundstedt, L. och Maunsbach, U., *Jurisdiction and Applicable Law: A Swedish Perspective on Cross-border Enforcement of Intellectual Property Rights*, NIR 2003 s. 214.

²⁴⁴ Maunsbach & Lindskoug s. 314, med där hänvisad fotnot 31.

²⁴⁵ Maunsbach, Ulf, *Svensk Domstols behörighet vid gränsöverskridande varumärkestvister – särskilt om Internetrelaterade intrång*, Intellecta DocuSys, Lund 2005, s. 115, samt Bogdan, M., s. 137.

den skadliga effekten uppkommit.²⁴⁶ Skadan skall dock vara direkt och omedelbar.²⁴⁷

Baserat på detta har i doktrin gjorts en tydlig uppdelning mellan skadeort och handlingsort.²⁴⁸ Gällande skadeorten har vidare fastslagits att vid skada i flera medlemsländer, begränsar sig varje stats domsrätt till att pröva den del av skadan som uppstått på den orten.²⁴⁹

Parter har dock, när så avtalats eller senare överenskommits, alltid rätt att hänvisa ett mål till CAS. Vid deltagande i OS har det varit obligatoriskt för deltagare att underteckna en klausul om att CAS som ensamt forum har rätt att avdöma tvister. Att ge CAS ensam jurisdiktion har i schweizisk domstol ansetts tillåtet, såtillvida att tvisten inte rör vissa fundamentala rättigheter som fortfarande kan överklagas till allmän domstol.²⁵⁰

Eftersom spelaravtalen i princip uteslutande skrivs som anställningsavtal torde frågan om lagval i de flesta fall vara lättreglerad. Rom I förordningen är tillämplig lag vid lagvalstvister och förordningen innehåller specialbestämmelser kring lagval vid individuella anställningsavtal. Förordningen har en universell tillämpning och ger i första hand parterna möjlighet att själva reglera lagvalsfrågan.²⁵¹ Har parterna inte reglerat frågan kommer, inom sportbranschen, art. 8 bli tillämplig. Även om lagvalsfrågan är avtalad får den inte, enligt 8.1, beröva den anställda sådana rättigheter som tillförsäkras honom enligt regler i den annars tillämpliga rättsordningen.

Har parterna inte avtalat om lagval löses detta genom artikelns 2 - 4 punkter. I första hand tillämpas lagen i det land där den anställda vanligen utför sitt arbete, även om han tillfälligt kan arbeta i annat land. Någon tidsgräns för vad som kan anses vara tillfälligt arbete finns inte.²⁵² Kan inte tillämplig lag fastställas genom denna punkt, exempelvis eftersom det är svårt att avgöra arbetstagares bas, skall frågan lösas enligt punkt 3. I detta fall löses lagvalsfrågan genom att lagen i det land där arbetsgivare har sitt verksamhetsställe blir tillämplig lag. Punkterna 2 och 3 ska dock bortses ifrån ifall de samlade omständigheterna ger för handen att avtalet har närmare anknytning till ett annat land. I sådant fall ska lagen i detta land vara tillämplig på lagvalsfrågan.

Även om framställningen främst tar sikte på inomobligatoriska frågor bör påpekas att alla utomobligatoriska lagvalsfrågor inom branschen regleras i

²⁴⁶ Mål C - 21/76 *Bier v Mines de potasse d'Alsace* 21/76. Bogdan, M., s. 139.

²⁴⁷ Mål C-220/88 *Dumez v Helaba*. Bogdan, M., s. 139.

²⁴⁸ Lundstedt, U., och Maunsbach, U., *En effektiv hantering av tvister rörande parallella intrång? Kommentar till NJA 2007 s. 287*, NIR 2008 s. 79, Bengtsson, H., *Domsrätt över immaterialrättsintrång - deliktsforum vid intrång på Internet*, Mitt i juridiken, 2008, s. 80.

²⁴⁹ Mål C-68/93 *Shevill v Presse Alliance*.

²⁵⁰ *Gundel v. FEI/CAS*, 1 Civil Court, Swiss Federal Tribunal, 1993, (Schweiz).

²⁵¹ Europaparlamentet och Rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I), art. 2 och 3.

²⁵² Bogdan, M., s. 263-264.

Rom II förordningen. Av särskild vikt vid utomobligatoriskt ansvar inom idrottsbranschen, torde frågan om culpa in contrahendo vara, vilken regleras i Rom II förordningens 12 art.

Har parterna vid tvist som ska avgöras i CAS inte själva avtalat om lagval ska enligt CAS stadgar schweizisk lag användas.²⁵³ Så har även kommit att bli fallet i flera mål.²⁵⁴ Schweizisk lag öppnar dock för ännu en möjlighet, nämligen att låta den lag som ligger närmast till hands för tvisten ligga till grund för talan.²⁵⁵

Vid prövning i CAS styrs ofta lagvalsfrågan av stadgan för det styrande organet inom respektive sport. Exempelvis FIFA har i sina stadgar skrivit in att lagvalet skall styras av "the law of the country concerned" vid tvist.²⁵⁶ Vid prövning av vilken lag som skall styra en skadestandsfråga vid tvist har CAS ansett att man ska tillämpa enhetliga kriterier, och inte nationell lag vilken ändras från land till land.²⁵⁷ Gällande FIFA valde CAS schweizisk lag eftersom FIFA, precis som CAS, har sitt säte i Schweiz. Även om "the law of the country concerned" finns inskrivet i FIFA:s stadgar, till vilka refereras i de flesta spelaravtal, så har CAS inte ansett detta vara en giltig lagvalsklausul.²⁵⁸

CAS erkänner visserligen att det vid en tvist där två klubbar bråkar om en spelares tjänster kan finnas anledning till att tillämpa två olika lagar. Dock medger schweizisk lag, att i frånvaro av ett avtalat lagval, skiljedomstolen själv ska välja den lag med närmast anknytning till målet.²⁵⁹ De flesta sportorgan har i sina stadgar en klausul som refererar till att CAS regler ska gälla vid tvist.²⁶⁰ I CAS regler anges just att CAS kan välja lag som de anser har närmast anknytning till tvisten, men även den där den inblandade federationen, associationen eller sportorganet har sitt domicil.²⁶¹

4.3 Skadestånd vid kontraktsbrott – vitesklausuler

Eftersom klubbar köper och säljer rätten till att registrera en spelare uppställs, som ska visas, särskilda problem för att fastställa skadeståndet vid kontraktsbrott. Betydelsen av vitesklausuler i spelaravtalet ska därför redogöras för nedan.

²⁵³ The Code of Sports-related Arbitration Rule R.45, (CAS).

²⁵⁴ L v. FINA, 95/142, 1996, (CAS).

²⁵⁵ Article 187, Swiss Private International Act.

²⁵⁶ *FIFA Regulations on the Status and Transfers of Players*, art. 25 par. 6, samt artikel 17 par. 1.

²⁵⁷ Albanson, M., och Möller, K., *Websterdomen och dess konsekvenser*, i SvJIF, 2008, s. 15.

²⁵⁸ *Wigan Athletic FC v. Heart of Midlothian*, 2007, (CAS).

²⁵⁹ Swiss Private International Law Act, art. 187.

²⁶⁰ Se exempelvis FIFA Status Regulations art. 60 par. 2.

²⁶¹ The Code of Sports-related Arbitration art. R 58, (CAS).

Bosman-domen²⁶², som i korthet innebär att en spelare har rätt att byta klubb utan övergångssumma när spelaravtalet löpt ut, har lett till en del förändringar inom sportbranschen och i synnerhet inom fotbollens organisation. FIFA:s regelverk gällande internationella övergångar innehåller numera en huvudregel om pacta sunt servanda.²⁶³ Strukturen är lik den i den svenska avtalslagen. I synnerhet gäller detta 36 §.²⁶⁴

Spelare ges möjlighet att ensidigt bryta kontraktet på såväl saklig grund som idrottslig saklig grund.²⁶⁵ Avbrytandet av kontraktet kan dock inte göras under pågående säsong.²⁶⁶ Vid ett avbrytande utan saklig grund kan kompensation och idrottsliga sanktioner komma utgå.²⁶⁷ Av särskild vikt är även att spelare yngre än 28 år har möjlighet att ensidigt säga upp sina avtal efter tre år. För spelare över 28 år denna tid 2 år. Denna tidsperiod definieras av FIFA som ”skyddsperioden”. Efter uppsägningen har spelaren rätt att lämna klubben, men blir då ersättningskyldig.²⁶⁸

CAS har sedermera avdömt frågan kring beräkning av skadestånd då en spelare ensidigt avbrutit spelaravtalet inom skyddstiden.²⁶⁹ CAS har i målet ställt upp en metod för beräkning av skadestånd i förevarande fall:

- Har parterna inte avtalat om ersättning i spelaravtalet kan klubbens ekonomiska förlust inte ligga till grund för bedömningen av skadeståndets storlek.
- Klubbarna kan inte ges en rätt till ersättning för förlorad vinst motsvarande spelarnas marknadsvärde. För det fall att klubbarna innehaft en sådan möjlighet skulle de mycket höga övergångssummorna allvarligt komma att begränsa den fria rörligheten som EU-rätten kräver.
- FIFA:s regelverk innehåller redan möjligheter för klubben att få ersättning för tränings- och utvecklingskostnader. CAS noterade härvidlag att det inte är en slump att sådan kompensation är beräknad på investeringskostnader och kostnader som klubben haft i förhållande till dessa.
- Skadeståndsberäkningen behöver inte baseras på nationell lag. Det beslutsfattande organet har möjlighet att själv avgörande vilken vikt, om någon alls, som ska läggas vid lagen i landet med närmast anknytning när skadeståndsbedömningen görs.
- Det ligger i fotbollsvärldens intresse att beräkningen av ersättning vid kontraktsbrott i en given typsituation ska vara så tydlig som möjlig.

²⁶² Mål C-415/93. Union Royale Belge des Sociétés de Football Association, Royal Club Liegeois, UEFA mot Jean-Marc Bosman m.fl.

²⁶³ FIFA Status Regulations art. 13.

²⁶⁴ Albanson, M., s. 9.

²⁶⁵ FIFA Status Regulations art. 14 och 15.

²⁶⁶ FIFA Status Regulations art. 16.

²⁶⁷ FIFA Status Regulations art. 17.

²⁶⁸ FIFA Status Regulations samt Albanson, M., s. 9.

²⁶⁹ ”Websterdomen”, se Wigan Athletic FC v. Heart of Midlothian, 2007, (CAS).

- Kompensation vid ensidig uppsägning bör beräknas med beaktande av kriterier som försäkrar likställdhet, med avseende på den ersättning som klubbar och spelare blir skyldiga att betala eller har rätt till.
- Precis som en spelare hade haft rätt till kvarvarande lön vid ett ensidigt avbrytande från klubbens sida, ska klubben vid spelarens uppsägande ha samma rätt. Skadeståndets storlek ska alltså i denna givna typsituation beräknas på restvärdet av spelaravtalet.²⁷⁰

Huvudpoängen att ta med sig från CAS dom är således att skadestånd vid kontraktsbrott i förevarande situation beräknas enligt återstoden av spelarens lön. De många utgångspunkter som leder till detta ställningstagande är dock tillämpliga vid all skadeståndsbedömning inom ramen för CAS jurisdiktion, inte minst gällande fotbollens organisation.

En annan principiellt viktig fråga gällande skadestånd är ifall en spelare som inte längre kan utföra tjänster för klubben ska anses vara berättigad till lön under återstoden av kontraktstiden. Generellt gäller i svensk rätt att ingen lön ska utgå till arbetstagare som inte utför tjänst eller står till förfogande för arbetsgivaren. Principen gäller även om anledningen till att arbetstagare inte kan utföra tjänst/stå till förfogande beror på sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga, såtillvida att arbetsgivaren har försökt uppfylla sin rehabiliterings- och anpassningsskyldighet.²⁷¹

SvFF:s skiljenämnd har prövat frågan i vad mån en fotbollsinvalid har rätt att utfå lön under resterande tid av anställningsavtalet, efter att läkare gett besked om att spelaren inte längre hade fysisk möjlighet att utföra tjänster för arbetsgivaren. I domen fastslags att ovan nämnda princip om ”inget arbete – ingen lön” ska gälla även i sportbranschen, då ingen branschpraxis motsäger likadan tillämpning som på arbetsmarknaden i övrigt.²⁷²

4.3.1 Tränaravtalet

Tidigare i framställningen har påpekats hur transfersystemet i stort bygger på att klubbar köper och säljer spelares registrering. Detta innebär i korthet, att den klubb som vill lösa en spelare från sin nuvarande registrering måste betala vad spelarens nuvarande klubb anser vara hans marknadsvärde. Utan sådan registrering kan spelaren, som bekant, inte utföra tjänster åt sin nya arbetsgivare.

Tränaravtalet leder således till ett säreget problem då ett likartat system inte finns gällande tränarrollen. Föreningar har ofta utgått ifrån att en tränare inte kan bryta sitt anställningsavtal utan att hans nya arbetsgivare dessförinnan betalar en betydande summa.²⁷³ Realiteten för klubbarna är snarare att

²⁷⁰ Wigan Athletic FC v. Heart of Midlothian, 2007, (CAS). Samt Albanson, M., s. 15-16.

²⁷¹ Jfr. AD 1999 nr 93, AD 2003 nr 44 och AD 2006 nr 90.

²⁷² Lindvall, S., i SvJIF, 2011, s. 196.

²⁷³ Fhager, C., och Olsson, A., *Tränarens rättsliga ställning*, i SvJIF, 2011, s. 62.

tränares önskan att avsluta avtalet i förtid måste behandlas som ett sedvanligt kontraktsbrott.

Tränarnas anställningsavtal träffas normalt för bestämd tid.²⁷⁴ Enligt sedvanliga arbetsrättsliga principer kan ett sådant avtal inte sägas upp i förtid.²⁷⁵ Merparten av de existerande tränaravtal som författats tycks inte innehålla bestämmelser om vite eller skadestånd. Istället kommer traditionella avtals- och skadeståndsrättsliga principer att tillämpas.²⁷⁶ Detta innebär bl.a. att all skada ska kunna styrkas samt adekvat kausalitet kunna påvisas.²⁷⁷ Baserat på detta har i litteratur ställts upp kriterier för vilka kostnader som klubb kan komma att kräva ersättning för, vid tränares kontraktsbrott:

- *Rekryteringskostnader.* Härvidlag måste tas i beaktande att klubben ändå hade haft dessa kostnader efter att kontraktstiden löpt ut. Återstår endast en kort tid av avtalstiden bör därför ersättningen på denna punkt minska. Typiska rekryteringskostnader skulle kunna vara arvode till rekryteringspersonal, agenter, scouter och tid som föreningens anställda lagt ner i sökandet efter ny tränare.
- *Högre lönekostnad.* Det är mycket troligt att den som aspirerar på posten som ny tränare är väl medveten om klubbens tvång att (ofta omgående) tillsätta ny tränare. Förhandlingspositionen för den nya tränaren är således många gånger mycket god, varför klubbens lönekostnader kan komma att höjas. Mellanskillnaden för lönen jämfört med den tidigare tränaren torde därmed komma att bli en ersättningsskade för klubben. Även utbetald bonus borde falla inom kategorin ersättningsskade utgifter. Föreningen ska dock inte försättas i en mer förmånlig situation än om avtalsbrottet inte ägt rum. De torde därmed inte kunna anställa en tränare med betydande högre löneutgifter och förvänta sig full ersättning. En bedömning måste dock göras i det enskilda fallet.
- Två eventuella kostnader som skulle kunna innebära ersättningsskyldighet är klubbens *försämrade sportsliga prestationer* samt *minskade sponsor och biljettintäkter*. Klubben måste i denna situation dock påvisa adekvat kausalitet, vilket betydligt kan begränsa möjligheter till skadestånd på dessa punkter.²⁷⁸

4.3.2 Vitesklausulers användning och tillämplighet

En annan fråga är om klubbar verkligen kan använda sig av vitesklausuler. Detta förordnas som nämnts i litteraturen, men är särskild problematik vid kontrakt med unga, lovande spelare. Marknadsvärdet är säkerligen högt för

²⁷⁴ Fhager, C., och Olsson, A., s 62-63.

²⁷⁵ Sigeman, T., *Arbetsrätten en översikt*, femte upplagan, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2010, s. 199.

²⁷⁶ Fhager, C., och Olsson, A., s. 63

²⁷⁷ Ramberg C., och Ramberg J., s. 233 ff. Se särskilt 236-240.

²⁷⁸ Fhager, C., och Olsson, A., s. 62 – 67.

dessa spelare medan restvärdet säkert är mycket lågt. Eftersom CAS varit tydliga med att man inte kommer att beräkna skadestånd på marknadsvärde, utan istället restvärde måste klubbar i situationen med unga spelare försöka säkra sig på annat sätt. Webster-domens utformande får detta att framstå som orubbligt. Att skriva vitesklausuler med unga spelare kan dock innebära en problematik ur skälighetssynpunkt. Sådant avtal bör aldrig skrivas utan att spelaren haft juridisk representation för att på sådant sätt minska risken för oskäliga maktförhållanden vid avtalets och klausulen ingående. Oaktat detta måste, i enlighet med 36 § AvtL:s principer en prövning göras i det enskilda fallet. En klausul av förevarande slag bör därför vara fördelaktig för spelaren i övrigt, för att undvika ett ”många bäckar små” resonemang enligt vilken generalklausulen kan komma att helt åsidosätta klausul av denna typ så som sett till sin helhet oskälig.

Trots detta tycks säkraste lösningen vara att införa vitesklausuler i spelarkontrakten, något som även CAS öppnar för. Dock ska återigen påpekas att desto högre värde på sådan klausul, desto större risk finns det för åsidosättande. Särskilt gäller detta om det blir en rättslig prövning i svensk domstol, vilken tycks se strängare på denna typ av klausuler än vad exempelvis CAS gör.

En annan lösning är att införa någon sorts bonussystem där spelaren får bonus för att fullfölja viss tid av kontraktet. Dock innebär detta en stor börda på klubbarna att räkna ut förlust och vinst i varje situation, baserat på vad marknadsvärdet jämfört med restvärdet kan komma att bli.

Systemet med registrering för spelare tycks ge klubbar en felaktig bild av att skadeståndsersättning kommer att se likadan ut för alla idrottens aktörer vid förtida avbrytande av anställningsavtal. Med den i framställningen gjorda exemplifieringen för tränarkontraktet önskar jag visa att denna problematik bör gälla för ett stort antal aktörer inom branschen. Situationen att general managers, klubbchefer, scouter, sjukvårdspersonal, utbildningschefer m.fl. värvas från en klubb till en annan torde inte alls vara främmande inom branschen.

Vid skadeståndsbedömningen i nämnda situationer är det därför av stor vikt att vitesklausul införts i anställningsavtalet. För klubbens del är detta särskilt viktigt eftersom det torde vara i det närmsta ogörligt att påvisa adekvat kausalitet i förhållande till försämrade sportsliga resultat samt minskade sponsor och biljett intäkter. Ett försök att utfå skadestånd på dessa punkter är synnerligen hypotetiskt, eftersom det är mycket svårt att fastställa eller påvisa hur laget hade presterat under ledning av den tidigare arbetstagaren, i detta fall allt från en tränare till en general manager.

Att klubbar inleder förhandlingar om ersättning utan att förstå sig på de skadeståndsrättsliga bedömningar som ligger bakom fastställandet av ersättning är vanskligt och kan leda till att förhandlingssituationen ytterligare försämras. Föreningars ofta bristande insikt i arbets- och skadeståndsrätten innebär att de ofta har en felaktig förståelse för en

eventuell tvist och dess verkningar. Att införa vitesklausuler i kontrakten med all personal som är av vikt för föreningen, och som kan komma att bryta sitt avtal för ett annat lukrativt erbjudande, torde därför vara den främsta lösningen på problematiken. I brist på sådan klausul kan klubben ofta ställa in sig på ersättning endast för rekryteringskostnader och högre lönekostnader.

4.4 Klausuler rörande förtida avbrytande av anställningsavtal

En principiellt viktig fråga är ifall det går att avbryta ett tidsbegränsat anställningsavtal med hävningsgrund utanför LAS. Uppsägning enligt 4 § 2 st. LAS vid tidsbegränsad anställning är normalt inte möjligt utan avtalad uppsägningsklausul.²⁷⁹ Nedan redogörs därför för rättsverkningarna i en situation då parterna inte valt att utnyttja sin rätt att själva avtala kring detta.

Svenska Fotbollsförbundets skiljenämnd har med beaktande av förarbeten, praxis och äldre doktrin ansett att det finns möjlighet för parter att i förtid bringa ett tidsbegränsat avtal till upphörande vid sidan av LAS, även om inte grovt kontraktsbrott föreligger (vilket annars alltid ger rätt till hävning).²⁸⁰ Nämnden har här påpekat att det är av underordnad betydelse ifall detta ska betecknas som en självständig utfyllande regel, eller om avtalets längd kan jämkas i enlighet med 36 § AvtL. Det avgörande är istället ifall det finns tillräckliga skäl för part att frigöra sig från avtalet i förtid.²⁸¹

Enligt nämnden råder det ingen tvekan om att såväl 36 § AvtL som förutsättningsläran kan användas för att uppnå en förtida hävning vid sidan av LAS, även om omständigheterna för uppsägandet inträffat under avtalstiden.²⁸² Med anledning av detta vill jag hänvisa till vad som skrivits ovan gällande förutsättningslärans tillämpning inom sportbranschen och svårigheten att tillämpa den på förevarande situationer.

²⁷⁹ Sigeman, T., s. 199.

²⁸⁰ Jfr. Prop. 1973:129 s. 239 f. och SOU 1973:7 s. 178. Se även Bengtsson, B., *Hävningsrätt och uppsägningsrätt vid kontraktsbrott*, P.A. Norstedt, Stockholm, 1967, s. 333. f. och Schmidt, F., *Tjänsteavtalet*, Norstedt & Söners, Stockholm, 1959, s. 110 f., och AD 1977 nr 120, AD 1992 nr 81, AD 1979 nr 152 och AD 1976 nr 52. Se därutöver Lindvall, S., s. 194.

²⁸¹ Lindvall, S., s. 194.

²⁸² Här hänvisas till AD 1977 nr 120, AD 1992 nr 81, AD 1979 nr 152 och AD 1976 nr 52. Samt Ds A 1981:6 s. 251 ff. prop. 1981/82:71 s. 110 och prop. 1975/76:81 s. 114. Se även Schmidt, F., *Löntagarrätt*, reviderad uppl., Norstedts juridik AB, Stockholm, 1994, s. 190.

4.5 Spelaravtalets formkrav samt bedömning vid culpa in contrahendo

Vad som kan leda till säregna problem är den typ av ”formkrav” som ofta skrivs in i angloamerikanska avtal, men som torde vara mycket ovanligt i den svenska motsvarigheten. Härvidlag ska dock nämnas att t.ex. SvFF har infört krav på skriftform vid spelaravtal.²⁸³ Råder kollektivavtal mellan parterna innebär även 27 § MBL ett sorts formkrav. Innebörden av paragrafen är att spelare som står under kontrakt inte kan ingå avtal med annan klubb med rättslig verkan. Sådant förfarande kan istället leda till skadestånd.²⁸⁴

Gällande exempel på formkrav som orsakat tvister kan nämnas att det tidigare i de professionella amerikanska sportligorna regelbundet infogades en klausul om att ett kontrakt enbart kunde anses vara giltigt ifall ligapresidenten (”Commissioner”) hade undertecknat avtalet.²⁸⁵ Istället ansåg man, med beaktande av det kontraktuella språket i avtalet, att avsaknaden av sådan signatur enbart var att anse som en oren accept i förening med nytt anbud, trots parts undertecknande av kontraktet.²⁸⁶ En spelare kunde till och med mottaga förskottsbetalning för ett undertecknat kontrakt, men sedan ändra sig så länge som spelaren gjorde det innan ligapresidentens undertecknande av kontraktet. Spelaren blev då inte ens skadeståndsskyldig för det belopp som han mottagit.²⁸⁷

Att spelaren inte ens blev återbetalningsskyldig gör det intressant att dra vissa jämförelser med sedvanliga regler om culpa in contrahendo, dvs. när ett skadeståndsansvar kan utgå redan på förhandlingsstadiet. Detta ligger visserligen utanför ramen för vad parter normalt avtalar om, men torde ändå vara intressant att utreda i denna del.

Som huvudregel gäller att parter som inleder förhandlingar om ett eventuellt avtal inte är skyldiga att sluta ett avtal.²⁸⁸ Vardera part står vidare för sina egna förhandlingskostnader. Förhandlingar ska dock ske med god arbetsmoral, varvid det åligger vardera part att inte lura sin motpart till onödiga kostnader.²⁸⁹

UNIDROIT Principles anger att parter som påbörjat förhandling inte är skyldiga att sluta ett avtal, men att part som handlar i ond tro (”bad faith”) är ansvarig för förluster som åsamkats motpart. Vad som anses vara ond tro är

²⁸³ Backman, J., 2009, s. 25.

²⁸⁴ Adlercreutz, A., *Avtalsrätt 1*, 12 upplagan, Juristförlaget i Lund, Lund. 200, s. 290.

²⁸⁵ Jfr. Los Angeles Rams v. Cannon, 1960, (USA).

²⁸⁶ Jfr Champion, W., *Sports law in a nutshell*, andra upplagan, West Group, Minnesota, 2000, s. 1-2 samt 6.

²⁸⁷ Detroit Football Co. V. Robinson, 1960, (USA).

²⁸⁸ I extrema fall kan oacceptabelt beteende i samband med avtalsförhandlingar dock leda till bundenhet. Jfr NJA 2006 s. 638.

²⁸⁹ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 63.

i synnerhet att part påbörjat, eller fortsatt, förhandlingar väl medveten om att han inte ämnar ingå ett avtal med sin motpart.²⁹⁰

I brist på svensk lagstiftning som reglerar ansvar i samband med avtalsförhandlingar måste UNIDROIT Principles säkerligen ses som en allmän avtalsrättslig princip i svensk rätt.²⁹¹ Vad som uttrycks i UNIDROIT Principles torde främst gälla vid fall av dolus, då part uppsåtligen orsakar sin motpart onödiga förhandlingskostnader. Det har i doktrin diskuterats ifall UNIDROIT Principles krav ska gälla även när kostnader åsamkats via enbart vårdslöst beteende, dvs. culpa.²⁹²

Klart är i alla fall att culpaansvar utdömts i svensk rätt redan på förhandlingsstadiet.²⁹³ En närmare skadeståndsrättslig analys visar att fråga om ansvar för culpa in contrahendo måste avgöras enligt en bedömning av de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet.²⁹⁴ Baserat på HD:s praxis i fall rörande culpa in contrahendo har i litteraturen uppställts vissa krav för när ansvar kan komma att utgå.

- 1) Parternas förhandlingar har nått så långt att en viss lojalitetsplikt har uppkommit.²⁹⁵
- 2) Skadevållaren har, i vid bemärkelse, vilselett sin motpart och detta har orsakat skada.
- 3) Culpabedömningen förutsätter en etisk norm, t.ex. god advokatsed eller allmän affärsetik.
- 4) Skadevållaren bort inse effekterna av sitt agerande och den skadelidande har haft anledning att förlita sig på den information som han fått/inte fått.²⁹⁶

Det föreligger en förpliktelse för part att så snart denna inser att han inte ämnar ingå avtal underrätta sin medkontrahent om detta.²⁹⁷ I fall då så inte skett utgår skadestånd enligt det negativa kontraktsintresset. Innebörden härav är att skadelidande part ska försättas i samma situation som att förhandlingar efter det oacceptabla förhållandet aldrig ägt rum.²⁹⁸

4.6 Standard Players Contact

Inom ramen för den professionella angloamerikanska sportrörelsen används regelbundet sk. Standard Players Contracts (SPC).²⁹⁹ Dessa kontrakt författas av respektive klubb, men kan komma att ändras för varje

²⁹⁰ UNIDROIT Principles art. 2.1.12. Se därutöver PECL 2:301.

²⁹¹ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 63 f.

²⁹² Ramberg J., och Ramberg, C., s. 64.

²⁹³ Se bl.a. NJA 2012 s. 1095, NJA 1963 s. 105 och NJA 1990 s. 745.

²⁹⁴ Kleineman, J., *Skadeståndsgrundande uppträdande vid avtalsförhandlingar*, JT 1991 – 92 s. 133.

²⁹⁵ Kleineman, J., s. 138 samt NJA 1990 s. 745.

²⁹⁶ Kleineman, J., s. 140.

²⁹⁷ NJA 1990 s. 745.

²⁹⁸ Ramberg, J., och Ramberg, C., s. 65.

²⁹⁹ Champion, W., s. 3 ff.

individuellt avtal.³⁰⁰ Några nyckelpunkter att lyfta fram, som varje svensk aktör som behandlar dessa kontrakt bör vara medveten om är:

- The Parol Evidence Rule är inkorporerad i SPC.
- Alla oklarheter i kontraktet kommer tolkas till nackdel för den part som utformat kontraktet.³⁰¹
- SPC kan ändras genom att parterna inkorporerar antingen gällande kollektivavtal eller ligans lagar och förordningar i spelarkontraktet.³⁰²
- Handskrivna klausuler ska tolkas före tryckta versioner.³⁰³
- Ifall en spelare har klarat den enligt kontraktet obligatoriska läkarundersökningen inför säsongen, kan klubben inte i efterhand hävda att skadan som spelaren ådragit sig är resultatet av en tidigare inträffad situation eller skada. Således har klubben ingen rätt att avstå från (waive) spelarens åtaganden enligt kontraktet vid en sådan skada.³⁰⁴
- Även om SPC fortfarande innehåller ett krav på ligapresidentens underskrift utgör den numera inte ett formkrav, utan enbart ett tvång för att parterna skall kunna utföra sina åtaganden enligt kontraktet.³⁰⁵
- Individuella klausuler kan förhandlas fram i varje enskilt kontrakt. De vanligaste specialklausulerna anses vara sign on bonus, option på kontraktstiden, no-cut- samt no-trade klausuler.

4.6.1 Speciality clauses, terminations och remedies

Gällande dessa specialklausuler finns anledning att utveckla ytterligare. En klausul av typen ”sign on bonus” innebär att spelaren får en, ofta stor, summa pengar enbart för att skriva på själva kontraktet. Denna bonus räknas inte som lön. Det räcker, med beaktande av detta, att spelaren kommer väl förbered till träningslägret och försöker göra sitt bästa för att han skall få behålla sin bonus.³⁰⁶ Det faktum att spelaren senare inte tar plats i laget påverkar inte hans rätt att kvarhålla denna bonus.³⁰⁷ I vissa fall måste spelaren dock låta klubben använda hans namn i PR-syfte som ett bevis för att han ämnar prestera enligt bästa kapacitet.³⁰⁸

För optionsklausuler gällande förlängning av kontraktet på ytterligare ett år finns en särskild fara sett ur spelarens perspektiv. Dessa klausuler ger ofta klubben en ensidig rätt att utnyttja en option om förlängning av avtalet på ytterligare ett år. När spelaren skriver på detta kontrakt, eller skriver under

³⁰⁰ Champion, W., s. 3 ff.

³⁰¹ Champion, W., s. 4.

³⁰² Champion, W., s. 4.

³⁰³ Johnson V. Green Bay Packers, 1956, (USA)

³⁰⁴ Tilman V. New Orleans Saints, 1972, (USA)

³⁰⁵ Champion, W., s. 5.

³⁰⁶ Champion, W., s. 6.

³⁰⁷ Champion, W., s. 6.

³⁰⁸ Alabama Football, Inc. V. Stabler, 1975, (USA) samt Alabama Football, Inc. V. Greenwood, 1976, (USA)

ett nytt kontrakt med likalydande reglering, förbinder han sig samtidigt varje gång till att klubben vid avtalstidens slut kan förlänga kontraktet ytterligare ett år. Anledningen till detta är att klausulen i sig kan tolkas som ytterligare ett undertecknat kontrakt. På detta sätt kommer den innehålla ännu en optionsperiod.³⁰⁹ Dessutom kan kontrakten ofta vara författade på sådant sätt att spelarens förmåner från den ursprungliga perioden inte följer med till optionsperioden.³¹⁰ Det skall nämnas att ensidiga optioner oftast betraktas som ogiltiga av CAS, även om de kan anses vara giltiga enligt nationell lagstiftning.³¹¹

En no-cut klausul är en klausul som har till syfte att säkra att klubben inte kan bryta kontraktet med spelaren. Det finns många anledningar till att klubben skulle vilja avstå sina rättigheter till spelarens tjänster. Så kan t.ex. dålig fysisk eller mental hälsa, eller helt enkelt dåliga prestationer på planen normalt vara vid tvist godtagbara anledningar för klubbar att bryta kontraktet med spelare. Med detta i åtanke finns det ingen generellt utformad no-cut klausul. Den typ av no-cut klausul som borde vara bäst ur spelarens perspektiv torde vara Hudson modellen.³¹² Denna klausul innehåller följande lydelse ”salary payable in any event”. Även med denna lydelse har klubben rätt att bryta kontraktet ifall spelaren inte uppfyller en ”good faith effort”. Ingen no-cut klausul stipulerar dock att spelaren innehar en rätt att alltid ta plats i laget, istället är han enbart garanterad sin lön.³¹³

För den svenske aktören är vetskapen om no-trade klausulen av vikt såtillvida att SPC:s normalt innehåller en klausul som ger klubben rätt att byta bort, eller sälja spelaren på det sätt de själva önskar. Att lägga till en klausul av typen no-trade innebär att spelaren innehar ett veto mot alla byten och/eller försäljningar.³¹⁴

Alla SPC:s innehåller även klausuler som reglerar frågan om kontraktets avslutande. Exempelvis kan en klubb säga upp en spelare ifall han inte längre fysiskt kan utföra sina åtaganden enligt kontraktet. Att spelaren är fysiskt oförmögen att utföra sina åtaganden innefattar inte enbart skadesituationer, utan också situationer då spelarens prestationer håller en sådan låg nivå att han anses sakna färdigheter för utförandet av sina åtaganden. Även det faktum att spelaren är i allmänt dålig fysisk form kan leda till att kontraktet avslutas. Övriga åtgärder som omedelbart kan leda till avslutande är att spelaren bryter mot klubben eller ligans regler.³¹⁵

Normalt kan ett avtalsbrott kompenseras via de sedvanliga påföljdsbestämmelserna, nämligen hävning, fullgörelse och skadestånd. En domstol kommer dock aldrig kunna tvinga en spelare till fullgörelse på så

³⁰⁹ Champion, W., s. 7.

³¹⁰ Jfr. Hennigan V. Chargers Football Co., 1970, (USA).

³¹¹ Se bl.a. Club Atlético Peñarol v. Carlos Heber Bueno Suárez, Christian Gabriel Rodríguez Barrotti & Paris Saint-Germain, 2005, (CAS).

³¹² Minnesota Muskies, Inc. V, Hudson, 1969, (USA).

³¹³ Champion, W., s. 8.

³¹⁴ Champion, W., s. 10.

³¹⁵ Champion, W., s. 9.

sätt att denna tvingas spela för klubben.³¹⁶ Istället kan klubben, med beaktande av att, som det ofta uttrycks i kontrakten, ”a players skills are unique, irreplaceable and extraordinary” för klubben, stoppa spelaren från att utföra sina tjänster för andra under återstoden av kontraktstiden.³¹⁷ Vad klubbarna yrkar på i domstol är således aldrig fullgörelse, utan snarare ett förbudsföreläggande. Det skall i detta avseende påpekas att medan amerikanska domstolar varit välvilligt inställda till att bifalla denna typ av förbud har engelska domstolar ställt sig mer tveksamma.³¹⁸ Engelsk domstol har likväl intagit samma ställning som de amerikanska när spelaren brutit mot uppsägningstiden i kontraktet.³¹⁹

För att få föra en talan angående påföljd vid kontraktsbrott måste även käranden själv ha sina ”händer rena”. Spelare har vid ett flertal tillfällen använt ”the doctrine of unclean hands” för att försvara sig mot påföljder. Så har exempelvis en klubb som tidigare agerat ”in bad faith” inte lyckats ålägga spelaren förbud.³²⁰ En annan klubb som tidigare diskuterat kontraktsfrågor med en spelare, medan denna var kontraktsbunden mot en annan klubb, har inte senare kunnat få talan om förbudsföreläggande bifallen eftersom de redan ”smutsat ner sina händer”. Således har ingen påföljd kunnat utdömas vid spelarens kontraktsbrott.³²¹

Andra försvar, som i förhållande till SPC:s som vunnit bifall i domstol, är att kontraktet är för ensidigt och strängt i relation till ena parten, samt brist på ömsesidighet.³²² Möjligheten till försvar på denna grund torde dock ha minskat med beaktande av den yttre ram som kollektivavtal numera innebär för alla SPC:s.

³¹⁶ Trade Union and Labour Relations (Consolidation) Act 1992, s. 236. Se därutöver Caiger, A., 2000, s. 208 och Champion, W., s. 10.

³¹⁷ Philadelphia Ball Club V. Lajoie, 1902, (USA)

³¹⁸ McChutcheon, P., *Negative enforcement of employment contracts in the sports' industries*, Legal Studies, 1997.

³¹⁹ Caiger, A., 2000, s. 208.

³²⁰ Jfr. New York Football Giants, Inc. V. Los Angeles Chargers Football Club, Inc., 1961, (USA).

³²¹ Minnesota Muskies, Inc., V. Hudson, 1969, (USA).

³²² Connecticut Professional Sports Corp. V. Heyman, 1967, (USA)

5 Sammanfattande konklusioner

När jag påbörjade denna uppsats gjorde jag det med en förhoppning om att tydligt kunna förklara vilka klausuler som borde regleras inom ramen för ett spelaravtal samt effekterna av att sådan reglering inte skett. Främst upptäckte jag att en åtskillnad verkligen måste göras mellan de olika domstolar som kan få jurisdiktion vid idrottsjuridiska tvister. Genom förståelsen för att allmän domstol sällan kan ta upp de frågor som är intressanta för ett spelaravtal och att rättsutvecklingen inte heller rör sig i denna riktning, förstod jag betydelsen av idrottens självbestämmanderätt.

Det har därför visat sig vara särskilt viktigt för parter att förstå CAS och dess syn på idrottsjuridiska frågor. Generellt kan efter en genomgång av CAS praxis dras slutsatsen att denna skiljedomstol tar stor hänsyn till vad de anser vara rättvist och vad som är god sportsmannaanda. Genom denna insikt kunde jag också dra slutsatser kring prejudikatvärdet i CAS domar. Det står tämligen klart att CAS aldrig kommer låta exempelvis marknadsvärdet på en spelare ligga till grund för en skadestandsbedömning. Här har CAS varit så tydliga med att en sådan bedömning bl.a. skulle inskränka på den fria rörligheten inom EU, att det enligt min uppfattning står klart att detta kommer gälla för i stort alla sporter och inte bara fotbollens organisation.

Med beaktande av att CAS inte enbart tolkar utifrån lag, utan även utifrån vad de anser vara sant internationella lagar kan prövningen i CAS ändå komma att bli svåröverskådlig och på förhand osäker. CAS arbetar därför med att så tydligt som möjligt utge prejudikat för vissa givna typsituationer. Jag känner mig därför trygg i att vad jag redovisat om CAS bedömning i avsaknad av avtalsreglering, de facto kommer gälla även vid en framtida tvist. Klart är dock att CAS i vissa fall kan komma att tolka enligt annan lag än vad som tidigare skett och därför är det fortfarande min starka övertygelse att parter alltid bör införa lagvals och jurisdiktionsklausuler i sina avtal.

Jag har också, efter att ha författat denna uppsats slutit mig till att medlingsinstitutet bör få en större roll inom sportbranschen. De snabba avgöranden som ofta krävs inom sportbranschen innebär också uppenbara risker, i synnerhet de risker som interimistiska förbud medför. Dessa risker, samt den stora tidspress som parter i sportbranschen ofta står inför, kommer förhoppningsvis leda till att medlingsinstitutet oftare kommer förordnas inom avtal i sportbranschen. Precis som förtursförklaringar i angloamerikansk rätt så kan dock inte medlingen anses innebära någon slutgiltig påtryckning gentemot endera part. Förhoppningen är trots detta att parterna inser att interimistiska förbud ofta medför en större problematik än själva tvistefrågan i sig. Detta speciellt med beaktande av att man trots interimistiska förbud, förelägganden samt förtursförklaringar står inför realiteten att frågorna kan komma att slutgiltigt väckas vid ny prövning i

domstol. En ny domstolsprövning kommer dessutom att innebära ytterligare kostnader samt uppta än mer av parternas ofta mycket dyrbara tid.

Vid författandet har jag också kommit att förstå inte bara den avtalsrättsliga konstruktion som idrottsjuridiken vilar på, utan även de arbetsrättsliga reglerna. Vikten av att avtala bort vissa klausuler i LAS blir synnerligen stor inom sportbranschen då LAS helt klart inte är upprättad med åtanke på idrottsjuridiska tvister och situationer. Situationen att en spelare innehar en rätt till återanställning är på intet sätt åtråvärd. Trots den arbetsrättsliga reglering som ligger till grund för spelaravtalet är det uppenbart att hävning av avtalet kan ske även utanför grunder i LAS. Regler om arbetsgivares omplacerings- och rehabiliteringsansvar måste fortfarande beaktas, och jag anser att parterna bör avtala om dessa frågor redan i spelaravtalet.

Inom ramen för uppsatsen har jag vidare försökt påvisa idrotten som internationellt fenomen. Jag har funnit förvånansvärt många likheter mellan svensk och angloamerikansk rätt. Främst återfinns en betydande skillnad mellan den angloamerikanska och svenska kontraktsrätten gällande möjligheten för klubbar att i förtid avbryta ett spelaravtal. I svensk rätt krävs normalt grovt kontraktsbrott, illojalitet eller grov misskötsamhet för att hävning ska kunna ske. Att spelaren inte spelar på topp torde aldrig vara giltigt skäl för hävning. Inom ramen för den angloamerikanska idrottsjuridiken är det möjligt för klubben att avsluta anställningsavtalet redan på grunder att spelaren är i dålig mental eller fysisk hälsa. Även dåliga idrottsliga prestationer kan leda till hävning.

För svenska parter som förhandlar kontrakt inom de angloamerikanska ligorna är det därför särskilt viktigt att känna till, och förhandla till sig, en no-cut klausul i avtalet. Även om det finns många varianter på en sådan klausuls utformning ligger det i spelaren intresse att klausulen åtminstone innehåller lydelsen ”salary payable in any event”. Även med en sådan lydelse visar dock angloamerikansk rättspraxis att spelaren måste uppfylla en good faith-effort. Det kan i detta läge vara svårt för spelaren att veta exakt hur han ska agera för att, trots förekomsten av klausulen, vara säker på att klubben inte häver hans kontrakt. Amerikansk rättspraxis visar att spelaren genom att låta klubben använda hans namn och bild i reklam uppfyller kraven på good faith. Åtminstone inom fotbollsvärlden har spelarfacket i England vid Suarez-fallet visat hur lite som egentligen krävs av parterna för att good faith ska vara uppfyllt.

Detta är dock inte att förväxla med ”best efforts/endavours” och ”reasonable efforts/endavours” som i rättspraxis fått en helt annan innebörd. Den tydliga skillnad som angloamerikansk rätt ställer upp kring kravet på ansträngningar för att uppfylla kontraktet är något som alla parter måste vara medvetna om, och även kan komma att utnyttja vid förhandling.

I förhållande till avtalstolkning ska påpekas att tyngande klausuler tolkas restriktivt och mot den som författat avtalet. Att organisationer som NHL

numera skriver in klausuler med innebörden att ingendera part ska anses ha författat kontraktet kan till viss del anses rimligt vid kollektivavtal. Ska klubb hänvisa till sådan bestämmelse i tvist med spelare, är i alla fall min tro att åtminstone svensk domstol, oaktat vad det kan tänkas stå i kontraktets övriga boilerplateklausuler, skulle lägga liten vikt vid sådan klausul. Med detta syftar jag främst på boilerplateklausuler som entire agreement, vilka skulle innebära att domstol i stort ska göra en bokstavstroget tolkning.

Med beaktande av den fria bevisprövningen i svensk rätt skulle domstol med största sannolikhet bortse från en sådan klausul. Skulle klausulen dessutom visa sig vara oskäligen kan i enlighet med 36 § AvtL sådan klausul bortses ifrån redan på denna grund. Annat torde vara fallet i angloamerikansk rätt, eftersom parol evidence rule innebär betänkliga svårigheter för spelaren att framföra bevisning som skulle bevisa att idrottsklubben egentligen författat kontraktet.

Avslutningsvis ska nämnas att parter som verkar inom sportbranschen uppenbart måste förstå skillnaden i avtalstolkning i svensk och angloamerikansk rätt. Svensk domstol kommer fortsätta anse sig ha en fri bevisvärdering och bevisprövning. Därmed kommer den att fortsätta tolka exempelvis boilerplateklausuler i ljuset av alla relevanta fakta. På samma sätt kan svenska parter inte vänta sig ett sådant förfarande vid prövning i en angloamerikansk domstol. Genom förståelse för avtalstolkning, samt förståelse för innebörden av avsaknaden av vissa vitala klausuler i spelaravtalet, kommer parter som agerar inom den idrottsjuridiska marknaden att kunna hävda sig i, samt förstå, branschen på avsevärt mera omfattande och korrekt maner.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Ds A 1981:6, Anställningsskydd

Europaparlamentet: Resolution om Europeiska unionens roll på idrottens område, Amsterdam, 1997.

Kommissionen: Vitbok om idrott. KOM (2007) 391.

Nicedeklarationen, om idrottens särart och dess sociala funktion i Europa, 2000.

Prop. 1973:129 - Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om anställningsskydd m.m.

Prop. 1975/76:81 - med förslag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, m.m.

Prop. 1981/82:71 - om ny anställningsskyddslag m.m.

SOU 1973:7 - Trygghet i anställningen

SOU 1991:7 - Sportslig och ekonomisk utveckling inom trav- och galoppporten

Litteratur

Adlercreutz, A., *Avtalsrätt 1*, 12 uppl., Juristförlaget, Lund. 2002.

Adlercreutz, A., och Gorton, L., *avtalsrätt II*, 6 upplagan, Juristförlaget i Lund, Lund, 2010.

Beale, H. G. m.fl., *Chitty on Contracts, Volume I General Principles*, 27 uppl., Thomson Reuters, Sweet & Maxwell 201, 1994.

Backman, J., *Idrottsjuridik – en introduktion*, idrottsforum.org, Lund, tredje upplagan, 2008.

Backman, J., *Idrottsjuridisk rättsfallssamling*, KFS, Lund, 2006

Beloff, M., Kerr, T., och Demetrian, M., *Sports Law*, Hart Publishing, Oxford and Portland Oregon, 1999.

Bengtsson, B., *Hävningsrätt och uppsägningsrätt vid kontraktsbrott*, P.A. Norstedt, Stockholm, 1967.

Bernitz, U., *Standardavtalsrätt*, åttonde upplagan, Norstedts Juridik, Vällingby, 2013.

Bogdan M, *Svensk internationell privat och processrätt*, sjunde upplagan, ISBN, Vällingby, 2010.

Caiger, A., och Gardiner, S., *Professional Sport in the EU: Regulation and Re-regulation*, Asser Press, Hauge, 2000.

Champion, W., *Sports law in a nutshell*, andra upplagan, West Group, Minnesota, 2000.

Hedwall, M., *Tolkning av kommersiella avtal*, andra upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2004.

Lindskog, S., *Förhandlingsspelet*, Norstedts Förlag, Göteborg, 1989.

Malmsten K., och Pallin, C., *Idrottens föreningsrätt*, andra upplagan, Svenska fotbollsförbundet AB och Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2005.

McArdle, David, *From Boot Money to Bosman: Football, Society and the Law*, Cavendish Publishing, London, 2000.

Peczenik, A., *Vad är rätt? – Om demokrati, rättssäkerhet, etik och juridisk argumentation*, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 1995.

Ramberg, J., och Ramberg, C., *Allmän avtalsrätt*, åttonde upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2011.

Sandgren, C., *rättsvetenskap för uppsatsförfattare, Ämne, material, metod och argumentation*, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2007.

Schmidt, F., *Tjänsteavtalet*, Norstedt & Söners, Stockholm, 1959.

Schmidt, F., *Löntagarrätt*, reviderad uppl., Norstedts juridik AB, Stockholm, 1994.

Sigeman, T., *Arbetsrätten en översikt*, femte upplagan, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2010.

Stannow, H., och Hillerstörms H., *Musikjuridik, rättigheter och avtal på musikområdet*, fjärde upplagan, CKM Förlag, 2010.

Svernlöv, C., *Juridisk Engelska – Modern affärsjuridisk kommunikation med praktiska exempel*, tredje upplagan, Norstedts Juridik AB, Vällingby, 2008.

Zamir, I., och Wolf, J., *The Declaratory Judgement*, 2 uppl., Sweet and Maxwell, 1993.

Artiklar

Adlercreutz, A., *Om den rättsliga betydelsen av skriftlig avtalsform och om integrationsklausuler*, Festschrift till Jan Ramberg, 1996, s. 17-29.

Agell, A., *Litteratur*, SvJT 1995, s. 746 – 748.

Albanson, M., och Möller, K., *Websterdomen och dess konsekvenser*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 13, 2008, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2008 s. 9 - 18.

Alvén, S., *UEFA:s "Home-grown rule" eller FIFA:s "6 + 5-rule" – vilken väljer EU?*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 13, 2008, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 19 – 30.

André, M., *Strukturer i 36 § AvtL*, SvJT 1986 s. 526 – 548.

Backman, J., *Fotbollens avtalsstabilitet – en teoretisk reflektion*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 14, 2009, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2009, s. 19 – 31.

Backman, J., *Riskkapital och idrottens självständighet*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 12, 2007, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2007, s. 32 – 47.

Bengtsson, B., *Kan man få patent på gurkburken*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 6, 2001, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2001 s. 22 – 31.

Bengtsson, H., *Domsrätt över immaterialrättsintrång - deliktsforum vid intrång på Internet*, Mitt i juridiken, 2008.

Bexhed, J., *Anglo-amerikansk rättsimperialism och svensk avtalsskrivningstradition – några synpunkter*, Vänbok till Erland Strömbäck, Svenska Försäkringsföreningen, Stockholm, 1996 s. 43 - 54.

Caiger, A., och O'Leary, J., *Towards a Paradigm Shift in Professional Football: The changing Contuors of Business Relationships in English Football*, Sport and the Law Journal, 1999, s. 44 - 51.

Carlsson, B., *Förändras idrotten i dess kontakt med juridiken?*, Svensk idrottsforskning nr. 3, 2005, s. 51 – 55.

Delis, A., och Söderberg, P., *Konstruktionen av spelaravtal inom svensk elitishockey ur ett avtalsperspektiv*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 12, 2007, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2007, s. 80 – 109.

Djurberg, U., och Holmin, F., *EU-rätten – ett hot mot den svenska idrottsrörelsen*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 15, 2010, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2010, s. 27 – 35.

Dotevall, Rolf, *Avtalslagens tillämpning i idrottssammanhang*, i *Avtalslagen 90 år*, s. 35 – 40.

Dotevall, R., *Ekvivalensprincipen och jämkning av långvariga avtal*, SvJT 2002 s. 441 – 457.

Edlund, L., *Boilerplate på svenska*, SvJT, 2001 s. 172-178.

Fhager, C och Kowal, M., *Andy Websters omdiskuterade fotbollsmål – reflektioner kring en friare rörlighet på fotbollens transfermarknad*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 13, 2008, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2008 s. 117 – 122.

Fhager, C., och Olsson, A., *Tränarens rättsliga ställning*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 16, 2011, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 62-67.

Fhager, C., och Ottoson, P., *Fotbollsrätten och legalitetsprincipen*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 15, 2010, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 35 – 38.

Flemström, S., Slorach, M., *Arbetsrätten inom idrotten – vad har hänt?*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 9, 2004, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2004 s. 81 – 92.

Fournier, M., och Roux, D., *Labor Relations in the National Hockey League: A Model of Transnational Collective Bargaining*, Marquette Sports Law Review, 2009 – 2010, s. 147 – 175.

Foster, K., *Alternative models for the regulation of global sport*, i: Allison, L., *The Global Politics of Sport*, Routledge, London, 2005, s. 63 – 86.

Gregor, L., *The Legal Concept of Professional Sports Leagues, the commissioner and an Alternative Approach from a Corporate Perspective*, Marquette Sports Law Review, 1995 – 1996, s. 65 – 94.

Gorton, L., *Integrationsklausuler och några boilerplateklausuler*, Ny Juridik 4:09, s. 7 – 22.

Hellner, J., *The parol evidence rule och tolkning a skriftliga avtal i svensk rätt*, Festskrift till Bertil Bengtsson s. 185 – 205.

Howard, Davis J. *Declaratory Judgment Coverage Actions: A Multistate Survey and Analysis and State versus Federal Law Comparison*. Ohio Northern University Law Review, Vol. 21, Issue 1, 1994, s. 13-38.

Hultmark, C., *Internationaliseringen av svensk avtalsrätt – Unidroit Principles of International Commercial Contracts*, Juridisk Tidskrift vid Stockholms universitet, 1995/96, s. 655 – 669.

Håstad, T., *Lex Burka – Om jämkning av idrottsresultat*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 17, 2012, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2012, s. 87 – 94.

Kleineman, J., *Skadeståndsgrundande uppträdande vid avtalsförhandlingar*, JT 1991 – 92 s. 125 – 140.

Lambertz, G., *Rättvisa inom idrotten*, i Festskrift till Torgny Håstad Lustus Förlag AB, 2010, s. 403 ff.

Lavén, H., *Avstängning av fotbollsspelare vid övergång till ny klubb*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 16, 2011, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 152 - 158.

Lindholm, J., *Artikel 165 FEUF – ett genombrott i EU-rättens förhållande till idrotten?*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 16, 2011, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 175.

Lindvall, S., *Ingen lön till skadad spelare – trots att spelaravtalet gäller*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 16, 2011, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 192 - 197.

Lundstedt L, och Maunsbach, U., *En effektiv hantering av tvister rörande parallella intrång? Kommentar till NJA 2007 s. 287*, NIR 2008.

Lundstedt, L. och Maunsbach, U., *Jurisdiction and Applicable Law: A Swedish Perspective on Cross-border Enforcement of Intellectual Property Rights*, NIR 2003.

Malmsten, K., *Idrottsjuridik – en teoretisk modell från en praktikers perspektiv*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 12, 2007, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2007, s. 206 – 222.

Maunsbach, U., Lindskoug, *Scandinavian Studies in Law*, Vol 56, 2010. NIR 2012-4- Ur svensk rättspraxis, 2012, s. 446.

McChutcheon, P., *Negative enforcement of employment contracts in the sports' industries*, Legal Studies, 1997.

Norros, O., *Synpunkter på organisering av idrottsligor*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 16, 2011, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, s. 220 – 243.

Peczenik, A., *Juridikens allmänna läror I*, SvJT 2005 s. 249 – 272.

Sjöman, E., *ett rättsfall om integrationsklausuler*, SvJT 2008, s. 571 – 577.

Solomon, Adam, *Interim Declarations: The New Power*, Judicial Review, Vol. 6, Issue 1, 2001, s. 10-12.

Tallinger, K., *UEFA-licensen*, Idrottsjuridisk skriftserie nr. 7, 2002, Svensk Idrotts Juridisk Förening, Stockholm, 2002.

Elektroniska artiklar

<http://news.arseblog.com/2013/07/arsenal-make-club-record-40000001-bid-for-luis-suarez/>

<http://sports.espn.go.com/nhl/news/story?id=1992793>

<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/confederations/index.html>

<http://www.tas-cas.org/en/20questions.asp/4-3-214-1010-4-1-1/5-0-1010-13-0-0/>

<http://www.nhl.com/ice/playerstats.htm?season=20132014&gameType=2&team=&position=S&country=SWE&status=&viewName=summary>

<http://www.telegraph.co.uk/sport/football/teams/liverpool/10229750/Luis-Suarez-ordered-to-train-alone-as-furious-Liverpool-manager-Brendan-Rodgers-accuses-striker-of-a-total-lack-of-respect.html>

<http://www.theguardian.com/football/2013/aug/06/luis-suarez-liverpool-arsenal-transfer>

<http://www.theguardian.com/football/2013/aug/07/luis-suarez-premier-league>

http://www.theguardian.com/football/2013/jul/23/arsenal-luis-suarez-liverpool-transfer?CMP=tw_t_gu

<http://www.qualitysolicitors.com/media-centre/social-media/blog/2013/07/26/luis-suarez-why-legal-contracts-are-important>

Övriga källor

Collective Bargaining Agreement Between National Hockey League and National Hockey Leagues Players' Association

The Code of Sports-related Arbitration, (CAS).

Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen

NJA 2012 s. 1095

NJA 2010 s. 416

NJA 2010 s. 559

NJA 2008 s. 1118

NJA 2006 s. 53

NJA 2005 s. 309

NJA 2003 s. 613

NJA 2001 s. 511

NJA 1998 s. 364

NJA 1997 s. 524

NJA 1997 s. 86

NJA 1994 s. 359

NJA 1992 s. 403

NJA 1990 s. 24

NJA 1990 s. 687

NJA 1990 s. 745

NJA 1986 s. 596

NJA 1984 s. 482

NJA 1983 s. 385

NJA 1979 s. 731

NJA 1971 s. 474

NJA 1961 s. 738

NJA 1963 s. 105

NJA 1939 s. 247

NJA 1921 s. 511

Arbetsdomstolen

AD Dom nr 13/14, Mål nr A 198/12, 2013

AD 2008 nr 29

AD 2007 nr 86

AD 2006 nr 90

AD 2003 nr 44

AD 1999 nr 93

AD 1996 nr 61

AD 1998 nr 57

AD 1992 nr 81

AD 1979 nr 152

AD 1977 nr 120

AD 1976 nr 52

Hovrätterna

Svea Hovrätt, Målnr: Ö 7083-05.

Domar från utlandet samt CAS

Australien

Bugden v. Rogers, 1993, (Australien).

Barbados

Griffith v. Barbados Cricket Association, 1990, (Barbados)

CAS

AEK Athens FC and Slavia Prague FC v. UEFA, 98/200. (CAS).

Cooke V. Fédération Equestre Internationale, 1998, (CAS).

Cullwick V. FINA, 1996, (CAS)

Czech Olympic Committee and Swedish Olympic Committee V. IAAF, 1998, (CAS).

Hall v. Fina, 1998, (CAS)

Club Atlético Peñarol v. Carlos Heber Bueno Suárez, Christian Gabriel Rodríguez Barrotti v. Paris Saint-Germain, 2005, (CAS)

Henry Andrade v. Cape Verde NOC, 1996, (CAS)

L v. FINA, 95/142, 1996, (CAS).

Mendy v. International Amateur Boxing Association, avdömt vid Atlanta OS 1996. (CAS ad hoc).

National Wheelchair Association V. International Paralympic Committee, 1995, (CAS)

US Swimming V. FINA, 1996, (CAS).

Volkers V. FINA, 1996, (CAS).

Wigan Athletic FC v. Heart of Midlothian, 2007, (CAS)

England

Cowley v. Heatley, 1986, (England).

Clansmen Sporting Club Ltd, v. Robinson, 1995, (England).

Clarke v. Dunraven, 1987, (England)

Eastham V. Newcastle United FC, 1964, (England).

Exxonmobil Sales and Supply Corporation v. Texaco Ltd, 2003, (England).

Investors Compensation Scheme v. West Bromwich Building Society, 1998, (England).

International General Electric Co. of New York v. Commissioners of Customs & Excise. (England).

Reel v. Holder, 1981, (England).

Rhodia UK Ltd v. Huntsman International Llc, 2007, (England).

Smeldon v. Nolan and Withworth, 1996, (England).

Watson V. Prager and Another, 1991, (England)

EU

Mål C - 21/76 Bier v Mines de potasse d'Alsace 21/76.

Mål C-68/93 Shevill v Presse Alliance.

Mål C-220/88 Dumez v Helaba.

Mål C-415/93. Union Royale Belgie des Sociétés de Football Association, Royal Club Liegeois, UEFA mot Jean-Marc Bosman m.fl.

(Förenade målen) C 509/09 och C 161/10 eDate, Martinez.

Finland

Kouvola Hovrätt, 23 nov. 2000, ärende nummer S n 99/756 6. (Finland).

Holland

KNVB: Gebr. De Boer/Ajax. Holländska skiljedomstolen för fotboll, 1998, (Holland)

Schweiz

Gundel v. FEI/CAS, 1 Civil Court, Swiss Federal Tribunal, 1993, (Schweiz)

USA

Alabama Football, Inc. V. Greenwood, 1976, (USA)

Alabama Football, Inc. V. Stabler, 1975, (USA)

Connecticut Professional Sports Corp. V. Heyman, 1967, (USA)

Detroit Football Co. V. Robinson, 1960, (USA).

Hennigan V. Chargers Football Co., 1970, (USA)

Johnson V. Green Bay Packers, 1956, (USA)

Los Angeles Rams v. Cannon, 1960, (USA).

Minnesota Muskies, Inc. V, Hudson, 1969, (USA).

New York Football Giants, Inc. V. Los Angeles Chargers Football Club, Inc., 1961, (USA)

Nicholson Air Services v. Allegany County, 1998, (USA).

Philadelphia Ball Club V. Lajoie, 1902, (USA)

Reynolds v. IAAF 23 F 3d 1110, 1994, (USA)

Tilman V. New Orleans Saints, 1972, (USA)

Warner Bros. Inc V. Nelson, 1973, (USA).